

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

Warszawa

2020

ISSN: 2450-8160

nr.indeksu: 19464

numer: 55 (05/2020)

Redaktor naczelny: Gontarenko N.

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Polska;

L. Nechaeva, dr, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina.

K. Fedorova, PhD in Political Science, International political scientist, Ukraine.

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. "Diamond trading tour"

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

info@conferenc.pl

Nakład: 80 egz.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszelkie prawa do materiałów prac należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. "Diamond trading tour".

Obowiązkiem jest odniesienie do czasopismo.

Opinie wyrażane w artykułach czy reklamach są publikowane na wyłączną odpowiedzialność autorów, sponsorów lub reklamodawcy. W związku z tym ani Redakcja, ani Wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za konsekwencje wykorzystania jakichkolwiek nieścisłych informacji.

Warszawa 2020

"Diamond trading tour" ©

ISSN: 2450-8160

Preparation the created three-dimension model for 3D printing	
Tsidylo I., Hrod I., Shevchyk B.	5
Особливості підготовки фахівців туристичної галузі	
Марусей Т.В.	8
Student centered learning of maritime English on the moodle platform	
Бобришева Н.М.	12
Особливості формування мовної особистості здобувача вищої освіти	
Юрійчук Н. Д.	14
Advantages and disadvantages of distance learning	
Omelchenko I. V.	17
Формування конкурентоспроможності фахових психологів під час навчання у ВНЗ	
Вінтюк Ю. В.	19
Реалізація альтруїстично-етичного принципу в організації виховного простору дітей-сиріт	
Лялюк Г.М.	22
Використання електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі	
Салова О. В.	28
Реалізація stem-проекту на уроках природничого циклу	
Скворцова Н.В., Петрова О.С., Бондаренко Г.Л., Бебешко І.О.	31
Мультимедійні засоби при підготовці фахівців економічного профілю у німецькомовних країнах	
Бичок А. В.	34
Вплив інструментально-виконавської діяльності на підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва	
Захарченко А.В.	36
Казка як засіб корекції мовлення учнів-логопатів	
Свириденко Г. В.	42
Role of interactive methods in the implementation of educational tasks in physical culture lessons	
Lystiuk S., Lystiuk O.	45
Інтерактивні навчальні матеріали до сучасного уроку інформатики як форма реалізації ідей перевернутого навчання	
Погромська Г. С., Махровська Н. А.	48

Preparation the created three-dimension model for 3D printing

Tsidylo Ivan

*Doctor of pedagogical sciences, professor of department of computer technologies,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk national pedagogical university, Ukraine*

Inna Hrod

*Candidate of Physical and Mathematical Sciences
associate Professor of the Department of Informatics and Methods of its Training
Ternopil Volodymyr Hnatyuk national pedagogical university, Ukraine*

Bohdan Shevchyk

Ternopil Volodymyr Hnatyuk national pedagogical university, Ukraine

Keywords: three-dimensional modeling, computer-aided design systems,
3D printing, 3D printing options.

Підготовка створеної тривимірної моделі до 3D-друку

Цідило І. М.

*доктор педагогічних наук, професор кафедри комп'ютерних технологій
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В Гнатюка*

Грод Ін. М.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики та
методики її навчання
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В Гнатюка*

Шевчик Б. В.

*магістрант спеціальності 015 Професійна освіта (Комп'ютерні технології)
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В Гнатюка*

Ключові слова: тривимірне моделювання, системи автоматизованого
проектування, 3D-друк, параметри 3D-друку.

Вибір теми зумовлений практично повсюдним використанням тривимірної графіки, знання якої стає все більш необхідним для повноцінного розвитку особистості.

3D друк – це створення тривимірних об'єктів на основі цифрової моделі, процес відтворення змодельованого на комп'ютері реального об'єкта за допомогою 3D принтера.

Застосування технологій 3D-друку як інформаційно-комунікаційних технологій актуалізація навчальної діяльності інженерно-педагогічного фахівця у галузі транспорту розглядається у роботі [3]. 3D-друк працює на основі комп'ютерної моделі виробу, який потрібно надрукувати. Спочатку на комп'ютері за допомогою спеціальних програм, наприклад 3ds Max, створюється модель. У програмі 3ds Max використовують скрізь термін «об'єкт», тому що редактор об'єктно-орієнтовний [2]. Користувач може намалювати малюнок, який програма перетворить в 3D-модель, що зберігається у файлі спеціального формату STL. Цей файл передається на принтер, який друкує об'єкт з креслення.

3D-об'єкти створюються на комп'ютері в такій послідовності: підготовка, побудова моделі – сцени, налаштування освітлення та знімальних камер, підготовка і призначення матеріалів, візуалізація створеної сцени. Так створюють уявний світ, який називають віртуальним [1]. Кожен об'єкт розміщують у так званому габаритному контейнері, який є прямокутним паралелепіпедом, описаним навколо об'єкта. У момент створення об'єкта сторони габаритного контейнера орієнтують паралельно до координатних площин глобальної системи координат.

Тривимірна графіка вже настільки міцно увійшла в наше життя, що ми, стикаючись з нею, іноді навіть не помічаємо її.

Метою роботи є дослідження оптимальних параметрів і умов реалізації 3D-друку моделей різного рівня складності.

3D-друк може здійснюватися різними способами і з використанням різних матеріалів, але в основі будь-якого з них лежить принцип пошарового створення твердого об'єкта.

Якість

Висота слоя (мм)	0.25
Толщина стінки (мм)	1.2
Включити откат	☒

Рис.1. Параметри якості друку

Заповнення

Толщина Низ/Верх (мм)	0.45
Плотність заповнення	35

Рис.2. Параметри заповнення

Розглянемо деякі важливі поняття. Слайсер – програмне забезпечення, що перетворює 3D-модель у програмний код, який буде зчитуватися 3D-принтером. Слайсінг – процес перетворення моделі об'єкта в код. Модель повинна бути розділена на шари, кожен з яких складається із заливки і периметра. Переміщення друкуючої головки принтера відбуваються на кожному шарі з нанесенням розплавленого пластику. Після друку одного шару здійснюється перехід на один шар вище і т.д.

До основних елементів підготовки моделі до 3D-друку відносять: положення на платформі, великі моделі, вузькі місця, дрібні деталі, точність, нависаючі елементи, товщина стінок, плоска підставка моделі, сітка, формат файлу.

Якщо модель складається з безлічі деталей, то необхідно їх перетворити в одну. На платформі принтера краще тримається модель, що має плоску підставку. Якщо модель відклеїлася в процесі друку, то може статися зсув координат і порушиться геометрія основи 3D-моделі. Якщо ж створити плоску основу немає можливості або площина основи має маленькі розміри, тоді модель друкується на так званому рафті. Однак існує ймовірність того, що рафт може зіпсувати поверхню моделі, тому краще його не використовувати.

Ширина стінки моделі повинна бути більша ніж діаметр сопла принтера, крім того стінки мають бути рівні між собою. Якщо вказати занадто маленькі розміри, то принтер не зможе їх надрукувати, тобто товщина стінок повинна бути відповідною діаметру сопла. Для друку будь-якого нави-

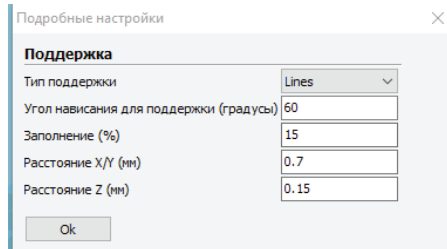

Рис.3. Оптимальні налаштування підтримки нависаючих деталей

Скорость и температура

Скорость печати (мм/с)	100
Температура печати (С)	235
Температура сопла 2 (С)	0
Температура стола (С)	135

Рис. 4. Параметры скорости та температуры друк

саючого елемента буде потрібна підтримка. Тому краще звести кількість елементів, що нависають, до мінімуму. Це скоротить час, необхідний для друк, і скоротить втрати матеріалу. Можна надрукувати нависаючі елементи, якщо кут нахилу менше 70°.

Від механічних можливостей принтера залежить якість моделі, в тому числі точність по осях X і Y. Точність моделі по осі Z безпосередньо залежить від висоти шару. Висота моделі повинна бути кратна висоті шару. Не варто забувати, що при охолодженні матеріалу він осідає, це тягне за собою зміну габаритів готового об'єкта. Діаметр отворів в моделі слід розширити на 0,1-0,2 мм.

Надрукувати дрібні деталі завжди складно, тому краще не робити їх за розміром меншими, ніж діаметр самого сопла. Краще їх збільшити удвічі відносно діаметра сопла, так як в результаті оброблення моделі після друк дрібні деталі можуть зникнути зовсім або стати менш помітними.

Провести обробку вузьких ділянок досить складно, для цього буде потрібне спеціальне обладнання.

При побудові моделей великих об'єктів необхідно врахувати розміри друкуючої області принтера. Якщо об'єкт має занадто

великі розміри, то краще за все порізати його на частини, при цьому з'єднання краще підготувати заздалегідь.

Від розташування моделі безпосередньо залежить міцність готового виробу. Навантаження треба розподілити поперек шарів, а не вздовж. Інакше шари друк можуть розійтися. Зберегти модель найкраще у форматі.stl, оскільки слайсери підтримують лише цей формат.

Підготовку моделі у програмі Cura можна розділити на два етапи: налаштування параметрів друк та перевірка самої моделі.

При налаштуваннях друк важливу роль відіграють кілька основних характеристик: висота шару, товщина стінок, заповнення виробу, налаштування підтримки нависаючих деталей, швидкість та температура друк.

Після налаштувань усіх параметрів друк можна перейти до другого етапу – перевірки моделі. Для того щоб перевірити модель спочатку загрузаємо її в Cura та обираємо опцію пошарового перегляду моделі. Якщо модель не має помилок, відправляємо її на друк. Слайсер зберігає g-код моделі, який за допомогою флеш-накопичувача передаємо на 3D-принтер.

У роботі, пройшовши шлях моделювання і друк практично, досліджено характеристики підготовки моделей до друк і параметри, які визначають якість кінцевої моделі.

Список використаних джерел

- Бондаренко С. В., Бондаренко М. Ю. 3DS MAX 2008. Библиотека користувача (+ CD). Диалектика, 2008. – 560 с.
- Практикум по информатике и информационным технологиям. Учебное пособие для общеобразовательных учреждений / О. С. Угринович, Л. Л. Босова, Н. И. Михайлова. М. Лаборатория Базовых знаний, 2002. – 394 с.
- Цидило І., Замора Я., Сокотов Ю. Технологія 3D-друк як ІКТ актуалізації навчальної діяльності інженерно-педагогічного фахівця у галузі транспорту. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогіка: електрон. наук. фахове вид. 2019. Вип. 4. URL: <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk>.

HERALD PEDAGOGIKI. NAUKA I PRAKTYKA

ISSN: 2450-8160

Особливості підготовки фахівців туристичної галузі

Марусей Т.В.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

У статті розглядаються особливості підготовки фахівців туристичної галузі в Україні. Розкриваються проблеми освіти майбутніх фахівців туристичної індустрії з огляду на специфіку сучасного розвитку цієї сфери в Україні.

Ключові слова: туризм, професійна компетентність, освіта, спеціалізація, фахівець сфери туризму, підготовка спеціалістів.

Key words: tourism, professional competence, education, specialization, tourism specialist, training.

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Однак, проектування освітніх структур та впровадження нових моделей та програм підготовки, як показує досвід усіх країн, в тому числі і України, – процес надзвичайно складний. Значну роль у взаємодії та взаємозбагачення культур відіграє сфера туризму. На початку нового тисячоліття туризм міцно утвердився в багатьох країнах як основна сфера економіки, галузь, що сама швидко розвивається та забезпечує приплив іноземної валюти, створює робочі місця.

Підготовка фахівців для сфери туризму є важливою складовою вітчизняної системи освіти. Принципово нова політична, економічна та соціальна ситуація, що склалася в Україні, її вихід як самостійного суб'єкта на міжнародну туристичну карту, визнання

національних культурних пам'яток, організація рекреаційно-туристичних зон – все це вимагає наукового обґрунтування теоретичних і методичних основ ступеневої підготовки фахівців для сфери туризму.

На сьогодні нове покоління кваліфікованих кадрів індустрії туризму має створювати привабливий імідж нашої держави на міжнародній арені, примножувати традиції української гостинності та забезпечувати високий рівень обслуговування як українських, так і іноземних туристів, який буде відповідати сучасним стандартам якості послуг. У цих умовах істотно зростають вимоги до кадрового забезпечення галузі туристичної індустрії, починаючи з підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, на яких покладено повноваження щодо вирішення питань у сфері державного управління туризмом і курортами, закінчуючи підготовкою менеджерів, екскурсоводів, гідів-перекладачів та інших фахівців сфери послуг. Тільки високий рівень підготовки

фахівців може забезпечити належну конкурентоспроможність українського туристичного продукту на національному та міжнародному ринках туристичних послуг.

Україна – частина світового співтовариства, яка вважає поставлене перед нею завдання для туристичної галузі та освіти правомірним та актуальним. У 1998 році Верховна Рада України прийняла «Закон про туризм», який заклав фундамент розвитку туристичної діяльності та організації туристичної освіти. Держава багата туристичними можливостями, будучи однією з привабливих країн світу, яка має великий потенціал в майбутньому.

Протягом тривалого часу навчальні заклади України не готували фахівців для туристичної галузі. Тому фундаментальна туристична освіта – відносно нова сфера освіти. Підготовка фахівців для сфери туризму є важливою складовою національної системи освіти[2].

Безпосередній результат широкої різноманітності навчання в сфері туризму являє собою неясну і багато в чому суперечливу картину. СОТ об'єднала цілий ряд вищих навчальних закладів світу в єдину систему підготовки фахівців туристичної галузі. У дослідженнях аналізуються навчальні плани, програми, цілі і завдання по підготовці бакалаврів, магістрів і докторів філософії для різних галузей туристичної діяльності у вищих навчальних закладах.

Як джерело професійної підготовки, оновлення знань і перепідготовки протягом усього життя вищі навчальні заклади повинні систематично враховувати тенденції, що виникають в сфері праці, науки, техніки та економіки. Вищі навчальні заклади можуть сприяти створенню нових робочих місць, що, однак, не повинно бути єдиною самоціллю. Формування підприємницьких навичок та заохочення ініціативи має стати головною турботою вищих навчальних закладів з метою сприяння забезпеченню зайнятості випускників, які все більше виступають не тільки в ролі тих, хто шукає роботу, але і в якості творців робочих місць. Вищі навчальні заклади повинні надавати студентам можливість для всебічного розвитку своїх здібностей поряд з почуттям соціальної відповідальності.

Основними завданнями сучасної професійної освіти в галузі туризму можна вважати: забезпечення фундаментальної наукової, професійної та практичної підготовки в області туристичної діяльності; отримання студентами знань та умінь освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх здібностей, покликанням та інтересами; вдосконалення професійної підготовки та наукової діяльності кадрів для сфери туризму.

Загалом, уся система професійної підготовки фахівців із туристичної діяльності в Україні складається з трьох рівнів:

1) вищий (інституційно-управлінський) рівень – підготовка менеджерів, які визначають напрями і завдання роботи, стратегію, тактику галузі, окремого підприємства (турменеджер, менеджер готелю, менеджер маркетингової діяльності в туризмі та ін.). Спеціалізована підготовка персоналу такого рівня проводиться в провідних навчальних закладах (університетах, школах туризму, установах підвищення кваліфікації) за програмами освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр»;

2) середній рівень (управлінсько-технологічний) – включає персонал, який забезпечує технологічну послідовність обслуговування, погоджує взаємодію з іншими технологічними ланками (турагент, менеджер із резервування місць, метрдотель ресторану тощо). Цей рівень забезпечують вищі і середні спеціальні навчальні заклади, коледжі, ліцеї, які готують фахівців із менеджменту певних технологічних процесів бакалаврського рівня;

3) початковий рівень (технологічно-виробничий) – представлений персоналом, який виконує конкретні завдання і забезпечує задоволення окремих потреб туриста або реалізацію окремого виду обслуговування. Цей рівень забезпечують навчальні заклади широкого профілю і спеціалізації (центри, школи, курси, училища), які готують працівників масових професій: офіціантів, кухарів, інструкторів і так далі [1].

Актуалізується також потреба у виробленні єдиних стандартів навчальних планів і програм. Єдиний державний стандарт підготовки фахівців туристичної діяльності в Україні вже створений. Він повинен

бути основою навчальних планів всіх без винятку вищих навчальних закладів, які видають дипломи державного звання. Зміст професійної підготовки фахівців відноситься до такої складової державного галузевого стандарту, як освітньо-професійна програма підготовки.

Аналіз навчальних планів і державних стандартів підготовки фахівців для сфери туризму переконливо показує, що праця фахівця в галузі туризму виходить за рамки менеджерських дисциплін, охоплює не тільки організаційно-управлінські та економічні питання. Спеціаліст по туризму повинен володіти соціальними, гуманітарними, культурологічними, історичними, правовими, естетичними, рекреаційними, екологічними, економічними та іншими аспектами знань, двома-трьма іноземними мовами, сучасними комп'ютерними інформаційними технологіями. З іншого боку, професіоналам туристичної індустрії повинні бути притаманні доброзичливість, знання психології, уміння самостійного туроперейтинга і надання різних видів туристських послуг, що передбачає більш широкий обсяг фундаментальних знань.

Можна стверджувати, що формування національної системи туристичної освіти вимагає врахування історико-педагогічних аспектів зародження, становлення та розвитку національних освітніх туристичних систем, розуміння перспективних напрямків модернізації освітньої діяльності в сфері туризму, відповідно до європейських та світових тенденцій полікультурності, діалогу культур, толерантності в світовому просторі.

Відмітимо, що розвиток сучасної сфери туризму та туристичної освіти відповідно до вимог гіперінформаційного середовища є можливим тільки на основі реалізації ідей про те, що якість та ефективність туристичної освіти гарантує якість та ефективність галузі туризму. Це положення має бути реалізоване і в змісті навчальних планів, і в тексті навчальної літератури, і в міжнародних угодах.

На сьогодні понад 250 міжнародних організацій займаються розвитком туризму та підготовки фахівців. В рамках їх діяльності сформульовані вимоги до сфери туризму та

туристичної освіти, визначено такі конкретні завдання в професійній туристичній освіті:

1) створення сприятливої можливості для розвитку підготовки фахівців в сфері туризму (в країнах-членах UNWTO – Всесвітньої туристичної організації) та вдосконалення процесу освіти;

2) забезпечення ініціативи в питаннях освіти туризму та ініціативи лідерства;

3) вдосконалення та розробка необхідних стратегій в освітніх установах туристичного профілю з метою досягнення якості та ефективності освіти;

4) створення туристичного продукту високої якості до сучасних вимог з допомогою конкурентоздатних високорозвинених стратегій;

5) розробка стратегічних орієнтирів модернізації освіти для вдосконалення професійної освіти в сфері туризму на рівень розвитку техніки та передового досвіду, а також вищих досягнень світової науки;

6) розробка освітніх і навчальних програм відповідно до потреб ринку праці, основа програм з викладанням поширених мов світу;

7) вдосконалення структури ступеневої системи професійної освіти в туризмі; створення міжнародних стандартів туристичної освіти, номенклатури нових професій, програм нового покоління, підручників і навчальних посібників;

8) розробка нормативно-правової бази для нових типів закладів професійної туристичної освіти[4].

У жовтні 1997 р. на 12-й сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації (м. Стамбул, Туреччина) Україна стала повноправним членом цієї організації. На 13-й сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації (вересень 1999 р., м. Сантьяго, Чилі) Україну було обрано до складу Виконавчої ради ЮНВТО. Членство України у Всесвітній туристичній організації значно підвищило імідж і авторитет нашої держави у туристичному співтоваристві, створило передумови подальшого розвитку національного туризму відповідно до тенденцій світового туристичного ринку із залученням до інформаційної мережі, прогресивних техно-

логій, інвестиційних пропозицій, системи професійної підготовки, наукових досліджень, передових надбань найбільш розвинутих туристичних держав світу, відкрило нові можливості налагодження взаємовигідної співпраці з країнами-членами на всіх рівнях – двосторонньому, багатосторонньому, регіональному[3].

Здійснення спільних проєктів із залученням технічної і фінансової допомоги фондів організації та інвесторів за програмами розвитку туризму в державі, зокрема з питань оптимізації туристичної політики, стратегії та планування туристичного розвитку, підготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів, поширення стандартів якості туристичного обслуговування, ведення туристичної статистики, поліпшення туристичного іміджу України, визначено серед першочергових пріоритетів співпраці з UNWTO [1].

Отже, професійна підготовка фахівців з туризму не повинна обмежуватися формуванням системи теоретичних знань і практичних навичок. Її кінцевим орієнтиром і об'єктивним принципом підвищення ефективності туристичної діяльності повинна бути вимога формування професійної культури фахівців туризму і учасників громадських туристичних спілок та об'єднань. Адаптація масовості та доступності національних контактів та обмінів, розши-

рення сфери офіційних і неформальних форм туристичного спілкування об'єктивно викликають потребу в розвитку такої культури. Вона є не тільки засобом ефективного управління туристичною діяльністю, а й гарантом мирного співіснування різних націй на землі.

Література

- Герасименко В. Г. Трансформація міжнародного туризму і її отраження в процесі підготовки кадрів / В. Г. Герасименко // Региональный сборник научных трудов по экономике. – Донецк: Прометей, 1999. – Вып. 1. – С. 114–120.
- Квартальнов В.А. Подготовка туристских кадров // Управление персоналом. 2009. № 5. С. 21–22.
- Кнодель Л. В. Туристическая деятельность и туристское образование: монография / Л. В. Кнодель. – Киев: ФОРМ Кандиба Т. П., 2019. – 452 с.
- Паславська В. В., Квасній Л. Г. Міжнародне співробітництво України в сфері туризму / В. В. Паславська, Л. Г. Квасній // Молодий вчений. – 2015. – № 2. – С. 217-220.
- Сенин В.С., Хорошилов А.В., Кленова О.В. Основы квалификационных требований к некоторым профессиям и должностям работников гостинично-туристского комплекса. М., 2012. 65 с.
- UNWTO (Всесвітня туристична організація) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org>

HERALD PEDAGOGIKI. NAUKA I PRAKTYKA

ISSN: 2450-8160

Student centered learning of maritime English on the moodle platform

Бобришева Н.М.

доцент кафедри англійської мови в судноводінні, к.п.н. Херсонська державна морська академія

In the article author describes activities for student centered learning of Maritime English on the Moodle platform. Article states that this form of organization of the educational process requires from the teacher a deep knowledge of the individual characteristics of his students. The main purpose of individual lessons, in author's opinion, students see in the organization of assistance to them in mastering the content of academic disciplines, therefore, we can assume that their difficulties are primarily related to the development of educational material.

Key words: Moodle, distance learning, student centered learning, Maritime English.

At the present stage, one of the brightest examples of distance learning are educational platforms. The Kherson State Maritime Academy has a special platform for distance learning, its called Moodle. It is used not only for the presentation of educational material, but also for testing. With the help of this platform it is possible to write down students' assessments.

Also, through the Moodle platform, it is very easy to organize Maritime English training using student-centered learning. So the teacher sends the study materials, which are provided in the form of electronic hypertext manuals.

Model Course 3.17 states that active learning methods should be used when learning marine English. [2, p.73].

This approach allows to increase the efficiency of educational processes regardless the place of students' residence and differs from traditional forms of education by high dynamism associated with the flexibility of

courses, a large amount of independent work, a variety of teaching forms. In modern conditions it is not enough just to teach students, to give them a certain, fairly large amount of knowledge. It is necessary to teach them constantly update knowledge, to systematically look for new ones.

As a rule, completed tasks are sent by e-mail. In addition, by listening to and watching educational audio recordings and videos, you can fix the correct pronunciation, which is checked at a distance. Practice shows that teaching students reading skills contributes to the formation of oral skills. Accordingly, when choosing texts it is necessary to take into account the interests and needs of students, as well as to pay attention to the novelty and practical significance of the material. To solve these problems it is possible to use authentic texts, as they are perceived by students with interest and great enthusiasm. In this context, the teacher can use the project method to teach Maritime English. For

example, on the topic of «Investigation of Marine Accidents», students are divided into groups and look for cases on different topics «incident», «accident», «near miss». Then they analyze and fill in reports according to the topic. The teacher also offers to analyze the case of an accident on the ship individually, during an online conference to compare the progress of the investigation.

For example, when conducting a practical lesson on «Search and Rescue Operation» for students-navigators, the teacher offers individual tasks: to draw a diagram of the organization of Search and Rescue Operation, according to the text, then prepare a monologue on the drawn scheme in English, etc. Each student decides at what phase he will work, and after submitting his work, he can switch to another type of educational activity, he can prepare a dialogue with a virtual interlocutor, and so on. This form of organization of the educational process requires from the teacher a deep knowledge of the individual characteristics of their students. At the beginning of the year, students with a low level of knowledge, choose lighter exercises, pre-explaining the topic and showing a sample of the exercise. They perform the exercise

according to the pattern. These tasks are gradually becoming more complicated and at the end of the year they will be able to perform more complex exercises. The main purpose of individual lessons, in our opinion, students see in the organization of assistance to them in mastering the content of academic disciplines, therefore, we can assume that their difficulties are primarily related to the development of educational material. That is why they put in the first place the importance of the topic, focused on in-depth study of certain issues of the material that will be in demand in the future [1, p.4].

Of course, it is necessary to teach students to learn and to form in them skills of independent work, but it is impossible to refuse completely educational function of the teacher: to explain difficult questions, to listen to the student and to define where there is a misunderstanding, to direct it and others.

References

- Ennis R. *Critical Thinking and Subject Specificity: Clarification and Needed Research* // *Educational Researcher*, 2009. vol. 18, № 3, p. 4 – 10.
- Model Course 3.17 *Maritime English*. London: International Maritime Organization (IMO), 2010. – 138 p.

УДК 378.147:811.161.2

Особливості формування мовної особистості здобувача вищої освіти

Features of formation of the language personality of the applicant of higher education

Юрійчук Н. Д.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

У доповіді узагальнено поняття мовної особистості та аспекти її формування, проаналізовано різні погляди і підходи до аналізу мовної особистості, що визначають основну складову цього поняття.

Ключові слова: мовна особистість, заклад вищої освіти, комунікативна компетентність, культура мовлення.

The report summarizes the concept of language personality and aspects of its formation, analyzes the different views and approaches to the analysis of language personality, which determine the main component of this concept.

Key words: language personality, institution of higher education, communicative competence, speech culture.

Постановка проблеми. Проблема формування мовної особистості здобувача вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства є надзвичайно актуальною.

Зклади вищої освіти покликані не лише навчати студентів певній спеціальності, а й розвивати естетичні почуття, культуру мовлення і мислення, формувати мовну особистість, яка вільно володіє мовою і має високий рівень комунікативної компетентності тощо.

Глобалізованою є людина за умови її спроможності до спілкування зі світом, що передбачає відповідну мовну підготовку

особистості. «Соціальне замовлення сучасного суспільства вимагає підготовки якісної нової людини, здатної до визначення і постійного розвитку власних здібностей, пізнавальних потреб і навичок, людини, яка вміє орієнтуватися в інформаційному просторі, керувати собою в нестандартних ситуаціях, володіє основами комунікативних навичок. Це суттєво підвищує значущість мовного навчання, формування комунікативної компетентності громадянина держави [2, с. 64]».

Аналіз останніх джерел. Сьогодні проблемі формування мовної особистості сту-

дентів гуманітарних спеціальностей прив'язчені праці Н. Голуб, О. Горошкіної, К. Климової, Л. Мацько, А. Нікітіної, М. Пентиліок, Т. Симоненко, І. Хом'яка, Л. Мамчур та ін.

У наукових дослідженнях вони акцентують на важливості мовленнєвих умінь як прояву професіоналізму, визначають структуру і зміст комунікативності, пропонують методику формування мовленнєвих умінь у системі навчання, оскільки визначальна роль у формуванні національно свідомої людини належить мові.

Мета публікації – узагальнити поняття мовної особистості та аспекти її формування.

Виклад основного матеріалу. Сутність поняття мовної особистості, її особливості, проблеми становлення активно досліджуються у лінгвістиці, психолінгвістиці, філософії, соціології, психології тощо.

Проблема формування української мовної особистості в розрізі процесу національного відродження країни засобами надбань українського народу та його мови, також привертає увагу ряду сучасних українських лінгводидактів.

Під мовною особистістю науковці розуміють «поєднання в особі мовця його мовної компетенції, прагнення до творчого самовираження, вільного, автоматичного здійснення різномісної мовної діяльності. Мовна особистість свідомо ставиться до своєї мовної практики, несе на собі відбиток суспільно-соціального, територіального середовища, традицій виховання в національній культурі. Творчий підхід і рівень мовної компетенції стимулюють мовну особистість до вдосконалення мови, розвитку мовного смаку, до постійного відображення в мові світоглядно-суспільних, національно-культурних джерел і пошуків нових, ефективних індивідуально-стильових засобів мовної виразності [1, с. 93]».

Так, Л. І. Мацько вважає, що «мовна особистість – це людина, яка не тільки знає українську мову, а й здатна творчо самовиражатися рідною мовою, пропагувати її, захищати й розвивати, тобто ставитися до неї свідомо, з почуттям відповідальності за її долю [4, с. 93]».

М. І. Пентиліок обґрунтовує думку про те, що мовна особистість – це людина, «що

вільно й легко висловлюється рідною мовою за будь-яких життєвих обставин, виявляючи високий рівень мовної культури, дбаючи про якість свого мовлення [5, с. 11]».

У розумінні Л. І. Мамчур, мовна особистість – це комунікативно компетентна особистість, тобто людина, що оперує життєво необхідними знаннями, вміннями й навичками [3, с. 109].

На нашу думку, мовна особистість – це освічена людина, яка володіє високим рівнем мовної культури, спроможна втілювати її у професійну діяльність для успішного спілкування та досягнення життєвої мети. Мовна особистість характеризується такими якостями, як знання лінгвістичних одиниць, необхідних для їх реалізації в усному та писемному мовленні, знання предмета й теми висловлювання, знання поведінки у процесі спілкування та ін.

Висновки. Аналіз поняття «мовна особистість» є перспективним для укладання ефективної програми, розробки дидактичного матеріалу й методичної системи розвитку мовної особистості здобувача вищої освіти засобами української мови, національної культури тощо з метою формування висококомпетентного фахівця, здатного вміло користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях, зберігати й примножувати цінності та ідеали народу.

Література

- Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ. 2001. 222 с.
- Мамчур Л. Розвиток національно-мовної особистості у лінгвометодичі В. Сухомлинського і сучасній рідномовній освіті. Наукові записки. Вип. 123. С. 63 – 67.
- Мамчур Л. Розвиток мовної особистості – пріоритетний напрям сучасної лінгводидактики. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми лінгводидактики: реалії та перспективи» [Електронний ресурс] / за заг. ред. І. В. Гайдаєнко. Херсон, 2016. С. 105 – 111.
- Мацько Л. І. Українська мова і формування національної свідомості. Педагогіка та психологія. 1996. № 1. С. 67 – 70.
- Пентиліок М. І. Основні аспекти навчання рідної мов. Початкова школа. 1997. №4. С. 10 – 12.

Юрійчук Н. Д. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя-філолога. Вісник національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Вип. 4 (160). Чернігів: НУЧК, 2019. С. 224 – 228.

References

Yermolenko S. Ia. Ukrainian: Short Glossary of Linguistic Terms / S. Ia. Yermolenko, S. P. Bybyk, O. H. Todor. Kyiv. 2001. 222 p.

Mamchur L. Rozvytok nacionalno-movnoyi osobystosti u lingvometodyci V. Suxomlynskogo i suchasnij ridnomovnij osviti. Naukovi zapysky. Vyp. 123. S. 63 – 67.

Mamchur L. Rozvytok movnoyi osobystosti – prio-

rytetnyj napryam suchasnoyi lingvodydaktyky. Materialy Vseukrayinskoyi naukovopraktychnoyi konferenciyi «Aktualni problemy lingvodydaktyky: realiyi ta perspektyvy» [Elektronnyj resurs]. Xerson, 2016. S. 105 – 111.

Maczko L. I. Ukrayinska mova i formuvannya nacionalnoyi svidomosti. Pedagogika ta psykologiya. 1996. № 1. S. 67 – 70.

Pentylyuk M. I. Osnovni aspekty navchannya ridnoyi mov. Pochatkova shkola. 1997. №4. S. 10 – 12.

Yurijchuk N. D. Formuvannya komunikatyvnoyi kompetentnosti majbutnogo vchytelya-filologa. Visnyk nacionalnogo universytetu «Chernigivskiy kolegium» imeni T.G. Shevchenka. Vyp. 4 (160). Chernigiv: NUChK, 2019. S. 224 – 228.

Advantages and disadvantages of distance learning

Omelchenko I. V.

Teacher

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Key words: distance learning, teaching, learning, learning process.

Education all over the world is undergoing unprecedented challenge. Due to the Covid-19 almost all educational institutions have closed their doors, making teachers and learners shift from the conventional education to the distance one. So, the process of learning has not stopped, it has got an updated format. Of course, before the worldwide quarantine there had been a lot of institutions that ran distant courses, but for now virtually all traditional courses have switched from offline to online.

Universities of Ukraine are not an exception. After two months of online teaching and learning we can come to the conclusion that distant learning does work, having both advantages and disadvantages. Luckily, we live in the era of modern technologies, without them we could not maintain the learning process. As almost all students own computers, smart phones and the Internet, distance learning can go on without spending extra money. The Internet offers a large quantity of resources that can support teaching and learning practices in order to organize socio-constructivist, student-centred and task-based lessons (2).

There are a lot of websites and mobile applications used for this purpose. During the quarantine a lot of corporations provide free services, for example, Coursera gives a chance to complete an online course free of charge.

Google offers Meet for videoconferencing for free. Also we can use Zoom, Skype and Microsoft Teams for online video lessons. For text communication between students and teachers everything is unchanged: e-mail, Telegram, Viber, Whatsapp etc. Teachers can share the links to Youtube videos or even create Youtube channels to share their knowledge.

Google Classroom is a great time saver for teachers. On this platform teachers set tasks to students and receive their works, there is no need to download the work of each student from the mailbox, as works are located within the Google Drive. Teachers can create a test with different types of questions, type in the answers to the test questions and the Google will check everything automatically, creating a list of grades of each student with the analysis of common mistakes.

A great chance is to learn from home, in comfortable conditions, with no need to commute to a university, so valuable time is saved. Moreover, if it's an online course, students are not limited to do the tasks in the morning or afternoon, they can study in the evening or at night, what is more convenient for working students. So students are given the chance to allocate their time properly. Some students indicate that they have got more time for self-development and hobbies, they enjoy spending more time with their family members.

At the same time, there are a lot of disadvantages of distance learning. If we talk about health, we should mention that both teachers and students spend much more time in front of the computer or other electronic device, damaging eyesight and posture. With the increased use of Distance Learning, the physical aspect of learning is often neglected (1).

Students have to master a lot of theoretical material on their own, they have to do a lot of tasks, as well as teachers have to work out tasks and check assignments. This can really affect the psychological and emotional mood. Distance learning is not just saying “do this and do that”. There should be interaction, feedback and support. Students lack live communication, as at university students do not only acquire knowledge, they also learn to interact in the society.

Another disadvantage is that some students ignore distance learning, some of them have real excuses – no computers and the Internet. The similar is applied for teachers: there are still those who do not have enough computer skills. If we had been warned about the global quarantine, maybe we would have got prepared better and acquired new skills for that.

One more problem with distance learning is cheating, we can't control how students do their tasks, they can use any source they want. So we can't really examine their knowledge

during online testing, we just check that they are resourceful and they continue studying. In some cases we can check their knowledge in video apps, but when there are a lot of participants in online videoconference, we are limited in time. So to deal with this, teachers need to be creative. They have to create tasks that cannot be done automatically, randomly clicking on answers in tests. Creativity and flexibility are quite important in online-teaching.

Weighing all the advantages and disadvantages of distance learning we can't say it's bad or good, it's just new, unusual but it works great for students and teachers. We are lucky to have Information and Communication Technologies that are intermediates of distance learning. If teachers and students take a little bit more efforts, the learning process won't be interrupted. Hopefully, this will end sooner or later and we will come back to the educational institutions and the role of teachers in the distance learning won't be underestimated.

Literature

- Dolidze, T. Effects of distance learning on English language learning / *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 70 (2013), pp. 1438 – 1441.
- Guerra, J. Web-based language class activities: contexts of uses and background methodologies / *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 83 (2013), pp. 117-124.

Формування конкурентоспроможності фахових психологів під час навчання у ВНЗ

Вінтюк Ю. В.

*Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри Теоретичної та практичної психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Ключові слова: підготовка майбутніх фахових психологів, навчально-виховний процес, формування конкурентоспроможності.

Key words: training of future professional psychologists, educational process, formation of competitiveness.

Перед системою освіти у даний час ставляться завдання залучення до процесу сучасних соціальних перетворень, подолання протиріч між навчанням і реальним життям, спрямованості на підготовку конкурентоспроможного випускника ВНЗ. Вказане повною мірою стосується підготовки фахових психологів. Проте доволі часто дипломовані психологи не готові діяти на рівні чинних професійних стандартів, що виражається у наявності стійких стереотипів професійного мислення, відсутності здатності до зміни профілю діяльності при зміні стратегії розвитку установи, готовності виявляти гнучкість мислення у вирішенні наявних ситуацій, тощо. Необхідність пошуку можливостей вирішення окресленої проблеми зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета роботи: з'ясувати можливості й особливості формування конкурентоспроможності майбутніх психологів у сучасних умовах.

Проведене дослідження полягало в накопиченні, апробації, осмисленні, систематизації і узагальненні досвіду формування конкурентоспроможності майбутніх фахо-

вих психологів, які навчаються у Національному університеті «Львівська політехніка». Далі наведено інформацію про основні складові цього процесу, який відбувається в ході їхньої підготовки у ВНЗ.

1. Формування професійної компетентності. Незаперечно, що основою конкурентоспроможності майбутнього фахового психолога є його професійна компетентність. Щодо її формування, враховуючи результати проведеного аналітичного дослідження, варто відзначити наступне. Компоненти професійної компетентності можуть бути розвинені в процесі професійної підготовки, і є складовими цілісного процесу формування особистості у навчально-виховному процесі. Воно відбувається в результаті залучення майбутніх фахівців до особливим чином організованої навчальної, виховної, наукової та практичної діяльності, що передбачає розвиток всіх її складових; а також здійсненні контролю за ходом цього процесу та його корекції. Становлення фахівця в системі вищої освіти пов'язано з її змістом, застосуванням відповідного методичного забезпечення, належною педагогічною майстерністю

викладачів, ефективністю виховних впливів, а також процесами, що відбуваються в системі освіти тощо. Даний процес також передбачає задіяння власної активності майбутніх фахівців, активізації їхньої роботи з професійного самовдосконалення, формування і відстоювання наявних переконань, принципів, життєвої позиції тощо.

2. *Посилення практичної компоненти; зокрема, впровадження дослідницького підходу.* Підготовка фахівців, які володіють сучасними освітніми технологіями, потребує зміни орієнтацій студентів, які бажають здобути певний фах: вони повинні не розраховувати на те, що всі необхідні знання їм буде подано у готовому вигляді, а навчитися самостійно здобувати їх. Відповідно, постає завдання орієнтації тих, хто навчається, на нові освітні технології, зокрема, інтерактивного і проблемного навчання. В світлі нових вимог сьогодення постає завдання не вивчати психологію, а займатися нею, оскільки лише в цьому процесі можливе належне її вивчення і засвоєння отриманих знань. Для цього необхідно зробити акцент на практичному застосуванні набутих знань, для кожної з вивчених тем зробити відповідну апробацію.

3. *Пройходження практики.* Посилення практичної компоненти у процесі підготовки фахівців передбачає також формування професійної компетентності майбутніх психологів за рахунок проходження різних видів практики. Відтак, після першого курсу студенти повинні проходити ознайомчу практику, під час якої слід відвідати різні установи, в яких працюють фахові психологи: як ті, що займаються переважно практичною роботою, так викладацькою та науковою. На подальших курсах майбутні психологи повинні пройти виробничу практику, під час якої ознайомитися з роботою, відповідно, шкільної психологічної служби, державних підприємств і установ, вищих навчальних закладів й ін. Нарешті, під час навчання в магістратурі вони проходять педагогічну практику.

4. *Опанування комп'ютерних технологій.* В даний час широкого розповсюдження набуло застосування навчальних курсів з комп'ютерним забезпеченням. Проведення практичних занять у такому випадку перед-

бачає для виконання поставлених завдань за кожною темою самостійний пошук необхідної інформації та її належне опрацювання. Такі вимоги дозволяють максимально наблизити навчальну діяльність до умов реальної роботи за обраним фахом; відповідно, пройшовши такий курс підготовки, студенти набувають необхідні навички, потрібні для виконання реальних завдань, що вкрай важливо для формування їхньої готовності до подальшої діяльності за обраним фахом.

5. *Залучення до науково-дослідної роботи.* Оскільки далеко не всі необхідні у подальшій роботі за фахом знання, методи та способи їхнього застосування студенти можуть отримати під час своєї підготовки у ВНЗ, важливою складовою їхньої професійної компетентності є готовність до проведення науково-дослідної роботи. Дана обставина зумовлює необхідність залучення майбутніх фахівців у галузі психології до наукової роботи ще під час їхнього навчання. Серед видів наукової роботи, до яких першочергово залучаються студенти, є виконання ними кваліфікаційних наукових робіт зі спеціальності: курсових, а згодом бакалаврських і магістерських дипломних. Крім цього, щороку проводиться студентська науково-дослідна конференція, а також кафедральна, до участі в якій також залучаються студенти.

6. *Освоєння іноземних мов.* Для виходу майбутніх фахівців на належний, зокрема, світовий рівень важливу роль відіграє вільне володіння іноземними мовами. Для цього у країнах Європи, у Польщі зокрема, в більшості ВНЗ створено паралельні потоки, за кожною зі спеціальностей, які здобувають освіту англійською мовою. Здобуття фаху іноземною мовою дає змогу майбутнім фахівцям не лише навчатися за сучасними англійськими підручниками за обраним фахом, але й у подальшому вільно читати наукову літературу за спеціальністю, налагоджувати співпрацю з закордонними партнерами тощо.

7. *Викладання спекурсу «Психологія конкурентоспроможної особистості».* Однак навіть за наявності належного рівня фахової компетентності професійні психологи часто не можуть належним чином

адаптуватися до наявних суспільних реалій і організувати діяльність в умовах конкуренції, зокрема, через те, що їх не готують до цього у ВНЗ. Для вирішення цього протиріччя видається доцільним викладання студентам спеціалізованого курсу «Психологія конкурентоспроможної особистості», в програмі якого їм передбачено надати необхідні знання, а під час практичних занять – також сформувати необхідні вміння і навички.

Детальніше результати проведеного дослідження висвітлені в статті [1].

Висновок. Формування конкурентоспроможності особистості психолога відбувається в ході виконання видів діяльності, які задіюють її компоненти, і наявні в процесі допрофесійної підготовки, професійної адаптації і подальшої професійної

діяльності; вони мають результатом розвиток професійно значущих якостей особистості, які обумовлюють ефективність даної діяльності. Тобто підготовка фахових психологів передбачає процес формування їхньої конкурентоспроможності, що відбувається за рахунок залучення студентів до таких форм навчальної та практичної діяльності, в яких проходить формування їхньої професійної майстерності; управління цим процесом і контролем над ним.

Література:

Вінтюк Ю. В. Формування конкурентоспроможності майбутніх психологів у процесі фахового навчання / Ю. В. Вінтюк // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. – Серія: педагогічні науки. – 2018. – № 3 (14). – С. 85-102.

РЕАЛІЗАЦІЯ АЛЬТРУЇСТИЧНО-ЕТИЧНОГО ПРИНЦИПУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ ДІТЕЙ-СИРИТ

Лялюк Г.М.

*Кандидат психологічних наук, доцент
кафедри психології діяльності в особливих умовах
Львівський державний університет внутрішніх справ*

В статті актуалізовано проблему впровадження інноваційних підходів у вихованні дітей-сиріт в Україні, що перебувають в державних закладах опіки, а саме технології виховного простору. Створюючи виховний простір згідно з особистісно-гуманістичною стратегією нової педагогічної парадигми, вихователь посідає позицію наставника, друга і помічника вихованця. Виховуючі відносини втілюють стратегію суб'єкт-суб'єктного, гуманного виховання, навчають демократичним цінностям. Обґрунтовано доцільність реалізації альтруїстично-етичного принципу в організації виховного простору дітей-сиріт в умовах державного закладу опіки. Альтруїстично-етичний принцип організації виховного простору в умах державного закладу опіки, передбачає не тільки розвиток альтруїстичних тенденцій обох сторін суб'єкт-суб'єктної взаємодії – дитини-сироти та вихователя (емпатії, співпереживання, співчуття), але й визначає стратегію виховання дітей, гуманістичне навантаження технологічних засобів організації виховного простору, характерними ознаками якого є педагогічна допомога і підтримка; опіка, соціальний захист; діалогічність, творчо-пошуковий характер, поєднання традиційності й інноваційності. Реалізація альтруїстично-етичного принципу в організації виховного простору підвищує його виховний потенціал, сприяє розвитку духовно зрілої особистості дитини-сироти.

Ключові слова: виховний простір, альтруїзм, емпатія, опікунсько-виховна діяльність, діти-сироти.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема опіки та виховання дітей-сиріт була й залишається однією з найактуальніших серед проблем освіти та держави. Зміна вектору суспільного розвитку нашої країни супроводжує низка суперечностей, результатом яких є масове зубожіння наро-

ду, поширення соціального сирітства, безпритульності, зростання дитячої злочинності. Здобувши незалежність, Україна проголосила про дотримання міжнародних угод і правил, у тому числі і тих, які забезпечують охорону прав людини і дитини. На жаль, значна кількість дітей в нашій країні,

позбавлені тимчасової чи постійної опіки з боку батьків та виховуються в дитячих будинках, інтернатних закладах, залишаючись біологічними чи соціальними сиротами. Необхідною постає проблема впровадження інноваційних підходів з метою надання професійної допомоги дітям-сиротам на основі науково обґрунтованих концепцій виховання.

Особистісна парадигма освіти стала домінуючою в сучасний період розвитку українського суспільства системою методолого-теоретичних норм і стандартів та аксіологічних критеріїв, що розкривають характерологічну цілісність освітньо-виховного процесу та регулюють науково-дослідну та практичну інноваційну педагогічну діяльність. Особистісна парадигма виховання дітей-сиріт не просто декларує, а утверджує дитину як найвищу цінність життя, передбачає визнання її індивідуальності, самобутності, самоцінності. Вихованець розглядається як особистість, яка сама може вибирати такий шлях освіти, який допоможе їй досягнути найкращих результатів. Головне завдання виховання при цьому підході – допомогти дитині-сироті якомога ефективніше взаємодіяти з оточуючим світом, створити оптимальний освітній простір для засвоєння нею вітагенного досвіду [11, с.38]. Визначення теоретичних основ розробки сучасних моделей виховання особистості дитини-сироти в умовах диверсифікації освітньо-виховного простору в Україні передбачає звернення до теоретико-методологічних засад педагогічної науки, а саме до теорії виховного простору.

Аналіз наукових досліджень. У трактуванні феномену «виховний простір» сучасними науковцями знаходимо декілька його інтерпретацій, які доповнюють одна одну: частина середовища, в якій панує певний педагогічно сформований спосіб життя (Ю.Мануйлов); педагогічно доцільно організоване середовище, що оточує вихованця (Л.Новікова); результат діяльності, як творчої, але й інтегративної, на відміну від середовища (Н.Селіванова); динамічна мережа взаємопов'язаних педагогічних подій, створювана зусиллями соціальних суб'єктів різного рівня (Д.Григор'єв); як

одна з умов реалізації процесу виховання (І.Бех) тощо.

Логіко-порівняльний аналіз категорій «середовище» й «простір» як педагогічних феноменів показує, що в науковому дискурсі немає єдиної точки зору щодо їх диференціації. Встановлено, що більшість дослідників визнають, що ці категорії є близькими, але не тотожними. Ці феномени не можуть існувати паралельно, не залежно один від одного, навпаки накладаються один на одного, взаємопроникають, взаємоперетинаються, взаємодоповнюються.

В контексті нашого дослідження, імпонує позиція щодо співвідношення понять «виховне середовище» і «виховний простір», обґрунтована в працях Ю.Мануйлова, Л.Новікової, Н.Селіванової, М.Соколовського та ін. Дослідники зазначають, що виховне середовище має більш загальний характер, а виховний простір створюється в його межах завдяки його педагогізації. Важливою ідеєю у розробці виховного простору, на нашу думку, є позиція Д.Григор'єва, який тлумачить означений феномен через категорію «педагогічна подія», в свою чергу простір на його думку передбачає спільну діяльність вихователя й вихованців, суб'єкт-суб'єктний характер стосунків і активність вихованця. Зусилля педагога повинні бути спрямовані також на те, щоб діти-сироти стали суб'єктами, які відчують виховний простір «як свою основну територію», яку вони також створюють, удосконалюють і за яку несуть відповідальність.

Ми погоджуємося з думкою Н.Боритко [5], який вважає, що процес переформатування середовища в простір виховання можливий у межах системного підходу завдяки технологізації виховного процесу, що підвищить ступінь цілісності виховних впливів.

Цінною є теорія виховного простору як психолого-педагогічного конструкту І.Беґа, яка тлумачить виховний простір як «психолого-педагогічний проект, метою якого є духовно-моральне вдосконалення підростаючої особистості» [3, с. 3]. Окрім цього, вчений стверджує, апелюючи до думки Л.Виготського, що особистісно-розвивальні можливості виховного простору

залежать від інтенсивності взаємодії з ним кожного вихованця. В основі будь-якої за змістом взаємодії має лежати його емоційне переживання. Головним при цьому є забезпечення високої інтелектуальної й емоційно-сміслової насиченості життєдіяльності дітей [3, с. 14].

Очевидно, що виховуючі відносини втілюють стратегію суб'єкт-суб'єктного, гуманного виховання, навчають демократичним цінностям. Гуманність – іманентно характерна риса нашого народу, притаманна українській ментальності загалом. Гуманні суб'єкт-суб'єктні відносини вихователя та дитини ми відносимо до моральних цінностей. Вони є традиційно та соціально схваленою нормою функціонування освітньо-виховних закладів в Україні. Створюючи виховний простір згідно з особистісно-гуманістичною стратегією нової педагогічної парадигми, педагог посідає позицію наставника, друга і помічника вихованця. Саме така позиція в ідеалі повинна стати синергетичною аксіомою учасників виховної діяльності нової генерації, особистісно-гуманістичним надбанням сучасного педагога, що стає можливим за умови сходження від мети і завдань нової педагогічної парадигми – через її сутність і функції – безпосередньо до стратегії і технології педагогічної підтримки, психолого-педагогічного супроводу, допомоги і захисту дитині, актуалізації її особистісних ресурсів [4].

Однак, на нашу думку, розглядаючи особливості виховання дитини-сироти в контексті особистісної парадигми, слід звернути увагу на альтруїстичну спрямованість суб'єкт-суб'єктної взаємодії опікунсько-виховної діяльності, точніше альтруїстично-етичний принцип, позаяк умови державного закладу опіки в якому виховується дитина зумовлюють специфіку її особистісного розвитку.

Альтруїзм став предметом наукових розвідок у галузі педагогіки, психології, філософії (В.Бех, Л.Виготський, А. Голднер, С. Льїн, І.Зязюн, М.Корф, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорні та багато інших). Але численні наукові дослідження жодним чином не знімають гостроти питання, особливо коли йдеться про виховання дітей-сиріт.

Мета статті – теоретико-методологічне обґрунтування реалізації альтруїстично-етичного принципу організації виховного простору дітей-сиріт.

Виклад основного матеріалу. Термін «альтруїзм» вперше був запропонований О. Контом, який пояснював цей принцип ідеєю «Живи для інших». Альтруїзм (фр. *altruisme*, з лат. *alter* – інший) – безкорисливе прагнення до діяльності на благо інших, на протигагу егоїзму. Поняття, як правило, використовується для визначення властивості особистості жертвувати своїми вигодами заради загального блага [8, с. 13]. Сьогодні суть особистої якості альтруїзму науковці розглядають пов'язуючи її із різноманітними акцентами на когнітивному, мотиваційному та поведінковому компонентах альтруїзму. У психології проблему альтруїзму вивчають в основному в контексті морального розвитку як цілісну особистісну характеристику а також із емоційним інтелектом, спрямованістю. Альтруїзм також визначають як систему ціннісних орієнтацій людини, в яких основним мотивом і критерієм моральної оцінки є інтереси іншої людини чи соціальної спільноти [16, с. 24]. У зарубіжній психології вживаним є визначення альтруїзму як феномену, базисом якого є «інтенція створити полегшення або покращення ситуації нужденному Іншому, а під альтруїстичною поведінкою розуміється така поведінка, за якої людина діє, припускаючи, що завдяки її діям у реципієнта буде усунено небажаний стан» [1]. Поширеним є поняття альтруїзму як «інтегративного особистісного утворення, базовими складовими якого є: безкорислива діяльність й допомога людям, готовність пожертвувати для їхнього блага особистими інтересами, піклування про потреби, доброту інших, доброчинність» [6, с. 68].

Зауважимо, що термін «альтруїзм» має певним чином нестійку змістову характеристику, можна відмітити його розмитість при відсутності чіткої відокремленості суті альтруїзму як особливого явища. У наукових розвідках Р.Апресяна, В.Беха, Л.Виготського, І.Зязюна, М.Корфа, С.Рубінштейна, С.Русової, Г.Сагач, В.Сухомлинського розкрито основні положення про культурно-історичні умови становлення та розвитку за-

рубіжних та українських педагогічних систем. Найвникність альтруїзму як якості зумовлює виникнення специфічного діяльничого ставлення особистості до навколишнього світу, суспільства та до самої себе протягом всього життя, а отже, веде до якісних змін в системі суб'єкт-суб'єктних відносин як на рівні міжособистісної, так і на рівні між-групової взаємодії [6].

Погоджуємось, що ні мотив співчуття, ні система ціннісних орієнтацій, ні усвідомлення себе як активного начала і предметно-перетворювальна діяльність самі по собі не є тотальним уособленням альтруїзму. Жодного, окремо взятого з цих елементів (альтруїстичної мотивації з домінуванням мотиву співчуття, альтруїстичних ціннісних орієнтацій, готовності до соціально значущої діяльності) недостатньо для утворення альтруїзму, хоча вони і є його передумовами. Лише їх системне, а не механічне поєднання приводить до нового цілісного новоутворення у структурі особистості, яке можна розглядати як соціально значущу якість людини. Відповідно, неможливо редукувати альтруїзм до певного окремого начала.

Найчастіше, альтруїзм розуміють як якісне утворення на особистісному рівні, в якому наявні певні елементи з множиною взаємозв'язків, що зумовлює виникнення певної структурної цілісності, а не простої механічної сукупності. Сформованість цієї якості веде до діяльничого перетворення соціальних умов з урахуванням потреб інших та інтересів соціуму, що, водночас потребує домінування у системі ціннісно-світоглядних орієнтацій цінностей та ідеалів вищого порядку. Позаяк, такі цінності та ідеали не лише спрямовують, унормовують та регламентують існування людини, а й надають їй власному буттю сенсу, що кардинально позначається на її світогляді, а, отже, і становленні як соціального, творчо-інтелектуального та духовного суб'єкта [6].

Однак в контексті нашого дослідження ми розглядаємо альтруїзм – не тільки як короточасний акт прояву, вираження особистості, її позицій, а й постійне вирішення суб'єктом проблем його життєдіяльності, навіть при відсутності виражальних форм дії, поведінки [15].

Важливими методами виховання альтруїзму є допомога в усвідомленні дитини пріоритетності людських цінностей, сприяння розвитку альтруїстичних почуттів з урахуванням специфіки емоційної сфери дитини-сироти.

Альтруїстично-етичний принцип організації виховного простору в умовах державного закладу опіки, передбачає розвиток альтруїстичних тенденцій обох сторін суб'єкт-суб'єктної взаємодії – дитини-сироти та вихователя, а саме емпатії, співпереживання, співчуття.

Зауважимо, що при цьому важливим є врахування по-перше особливостей розвитку емоційного інтелекту обох сторін та формування компетентностей у сфері життєдіяльності.

Дитина-сирота, виховуючись у державному закладі опіки змушена пристосовуватись до емоційно збіднених стимулами умов, відтак, її емоційний та особистісний розвиток формується за допомогою принципово інших механізмів та характеризується негармонійністю розвитку емоційної сфери [2]. Більшість вітчизняних та зарубіжних науковці Г.Бевз, М.Боришевський, Л.Волинець, Дж.Боулбі, Я. Гошовський, У. Денніс, М.Кондратьєв, Й.Лангмейер, З.Матейчек, А.Полянничко та ін.) одностайні в тому, що «емоційний голод» призводить до відчуття туги, самотності, тривоги, комплексу меншовартості, їм важко розпізнати емоційні стани не лише оточуючих, а й власні, тому часто виникають проблеми з емпатійним прийняттям інших людей, у них спостерігається дисфорованість механізму емпатії. У внутрішньому просторі дитини домінує переживання болю й страждання (залежно від глибини деприваційного ураження) від якого вона хоче захиститись, співчуваючи іншому. Однак, їй важко розпізнати свої почуття та емоції, співпереживати іншим, у неї виникають проблеми з емпатійним прийняттям інших, порушенням емоційної прихильності, через дефіцит досвіду емоційних міжособистісних взаємин [13]. Виховуючись в таких умовах, діти не засвоюють продуктивних навичок реальної допомоги дорослим, хоча «на словах» у них високий рівень емпатії. Перш за все науковці пов'язують цю про-

блему із недеференційованістю «Ми – Я», розмитості власного образу «Я», що в свою чергу зумовлює ситуативну, недеференційовану суб'єктність дитини-сироти. Тому важливим напрямком в організації виховного простору дітей-сиріт є культивування у них співчуття іншим, розвиток широти думок та почуттів. Співчуття співпереживання сприяє становленню особливо цінних моральних якостей особистості, що лежать в основі доброти дитини, активної гуманності, альтруїзму, її прагнення поділитися своїми почуттями з іншими людьми. Вільне вираження своїх почуттів допомагає дітям пережити емоційну ситуацію в державному закладі опіки і сформувати нові прихильності [7].

З акцентуємо увагу на особливостях емпатійності вихователів державних закладів опіки. Наукові дослідження дають змогу констатувати, що у більшості працівників дитячих будинків та інтернатів (75%) домінують негативні емоції (печаль, страх), високий рівень емоційності у спілкуванні з дітьми-сиротами. Тривала педагогічна праця у закладі державної опіки, часто призводить до так званої «емоційної глухоти», зниження емоційного інтелекту, і як наслідок, до емоційного вигорання. Тому особливо наголошуємо на цьому аспекті, як у процесі опікунсько-виховної діяльності, так і при підготовці відповідних фахівців [7].

Особлива гуманна, альтруїстично-етична спрямованість суб'єкт-суб'єктної взаємодії та професійна компетентність вихователів державних закладів опіки дозволяє, на нашу думку, частково знизити негативний вплив деприваційних умов, що в свою чергу сприятиме особистісному зростанню дитини-сироти. Видатний польський лікар і педагог Я. Корчак з цього приводу зауважував, що «інтернат для сиріт – це клініка, де зустрічаються різні недомаганя душі і тіла при слабкому опорі організму, де важка спадковість заважає, затримує одужання. І якщо інтернат не буде моральним курортом, є загроза, що він стане осередком зарази» [9]. Я Корчак став найяскравішим прикладом альтруїзму у вихованні дітей-сиріт.

Наголошуємо, що альтруїстично-етичний принцип організації виховного простору

у вмах державного закладу опіки, передбачає не тільки розвиток альтруїстичних тенденцій обох сторін суб'єкт-суб'єктної взаємодії – дитини-сироти та вихователя (емпатії, співпереживання, співчуття), але й визначає стратегію виховання дітей, гуманістичне навантаження технологічних засобів організації виховного простору, характерними ознаками якого є педагогічна допомога і підтримка; опіка, соціальний захист; діалогічність, творчо-пошуковий характер, поєднання традиційності й інноваційності.

Висновки. Виховний простір дітей-сиріт у теоретичному аспекті є складним соціально-педагогічним конструктом, метою і результатом творчої та інтегративної опікунсько-виховної діяльності. Соціальне середовище інтернатних закладів, дитячих будинків набуває характеристики виховного простору в результаті актуалізації потенційно існуючих у ньому ресурсів суб'єкт-суб'єктної взаємодії дитини-сироти та фахівців опікунсько-виховної діяльності (педагога, соціального педагога). Реалізація альтруїстично-етичного принципу в організації виховного простору підвищує його виховний потенціал, сприяє розвитку духовно зрілої особистості дитини-сироти.

Література

- Апресян Р. Г. Добро и польза / Р. Г. Апресян // *Этичские мысли: науч.-публицист. чтения*. – М.: Республика, 1991. – С. 14–38. – 16
- Бевз Г.М. Приймомні сімі (оцінка створення, функціонування та розвитку) / Г.М. Бевз. – К.: Главник, 2006. – 112 с.
- Бех І.Д. Виховання особистості / І. Бех. У двох книгах. – Кн.1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – К.: Либідь, 2003. – 278 с.
- Бойко А. М. Феномен «суб'єкт-суб'єктні відносини» – стратегія подальшого розвитку педагогічної теорії і практики / Алла Микитівна Бойко // *Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. праць*. – Спецвипуск 8. – Ч. I. – Слоб'янськ: СДПУ, 2012. – С. 310 – 317.
- Борытко Н. М. Педагог в пространствах современного воспитания [монография] / Н.М. Борытко ; науч. ред. Н. К. Сергеев. – Волгоград: Перемена, 2001. – 214 с.

- Виховання особистості у добродійній діяльності: метод. посіб. / [Алексеевко Т. Ф., Данилова А. П., Малиношевський Р. В. та ін.] / під. за ред. Т. Ф. Алексеевко. – К.: 2015. с. 191
- Выговская Л.П. Эмпатийные отношения младших школьников, воспитывающихся вне семьи / Л.П. Выговская // Психологический журнал. – 1996. – Том 17. – №4. – С.55-63.
- Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремеїнь]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. С. 13 37.
- Корчак Я. Как любить ребёнка: книга о воспитании; пер. с польск. / Я.Корчак – М.: Политиздат, 1990. – 493 с. С.114
- Крайг Г. Психология развития / Г.Крайг. – СПб.: Питер, 2000. – 992 с. С. 311
- Лялюк Г.М. Особистісна парадигма виховання дітей-сиріт у контексті соціальних змін / Галина Лялюк // Інноваційна педагогіка 2019 р. № 18 С.34-38.
- Мануйлов Ю.С. Воспитание средой: сборник статей разных лет / Ю.С. Мануйлов. – Н. Новгород: Нижегородский гуманитарный центр, 2003. –
- Мухина В.С. Возрастная психология: отрочество: учеб. для вузов по пед. спец / В.С. Мухина. – 7-е изд., стереотип. – М.: Академия, 2002. – 456 с. 119 с.
- Новикова Л.И. «Воспитательное пространство» как открытая система (Педагогика и синергетика /Л.И. новикова, М.В. Соколовский // Общественные науки и современность. – т1998. – С. 132-134
- Рідкодубська А. А. Альтруїзм як категорія педагогіки / А. А. Рідкодубська // Педагогічний дискус: зб. наук. пр. / гол. ред. М.Шоробура. – Хмельницький: ХГПА, 2014. – Вип. 17. – С. 315-320.
- Соціальні цінності малої групи школярів: монографія / за заг. ред. Т. Ф Алексеевко. – К.: Пед. думка, 2012. – 180 с С. 24 102
orcid.org/0000-0002-4819-6247

HERALD PEDAGOGIKI. NAUKA I PRAKTYKA

ISSN: 2450-8160

Використання електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі

Салова О. В.

викладач кафедри мовної підготовки

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Анотація: У статті розглядається питання нового підходу до організації навчального процесу в умовах глобалізації та визначається необхідність використання електронних освітніх ресурсів для кращого налаштування комунікації зі студентами.

Ключові слова: трансфесіонал, метапізнання, інтернет-простір, інформаційні ресурси.

Keywords: transfessional, metacognition, internet space, information resources.

Вища освіта – важлива сходинка для формування не лише експерта у певній галузі, а й свідомої особистості, яка зможе максимально розвинути свій як професійний, так і суто людський потенціал. Таке непросте завдання в першу чергу стосується гуманітарних дисциплін, які відповідають за формування мислення та світогляду. Курс української мови за професійним спрямуванням, як непрофільна дисципліна, у такому ракурсі уявляється базовим для розвитку студента. Це дисципліна, яка допомагає покращити комунікативні навички, виробити вміння свідомо конструювати процес спілкування і налаштувати взаєморозуміння. Тому реалізація такої програмної мети вимагає пошуку нових прийомів і засобів для її забезпечення.

Тенденція останнього часу до зменшення годин аудиторної роботи і збільшення навантаження на позааудиторну роботу призводить до зміни принципів в отриманні знань. Підхід до отримання інформації зрушується в бік студента, коли відпові-

дальність за здобуті знання майже повністю покладається на нього. Така ситуація не може не позначитися на рівні знань, оскільки діюча система освіти, успадкована ще від радянських часів, не навчає самостійно опрацьовувати інформацію та керувати власним навчальним процесом. Уміння самостійно аналізувати й контролювати власні мисленнєві процеси, зважаючи на особисті здібності, є необхідним показником особистості, що розвивається, а метапізнання (за Дж. Флейвеллом) – важливим етапом розвитку. Тому правильно направити цей розвиток – важливе завдання для викладача.

Налаштування студентів на саморозвиток дозволяє одночасно забезпечити його знання та провокує на подальшу роботу, яка вже буде мотивуватися самим студентом. Як результат – формування нового типу особистості й професіонала – трансфесіонала. Це поняття уведене в обіг педагогами 90-х років ХХ ст. (роботи Е. В. Галажинського, О. І. Генісаретського, В. Є.

Клочка), і суть його зводиться до розширення професійних меж. Тобто, людина-трансфесіонал повинна стрімко розвиватися, бути мобільною, готовою опановувати нові професійні функції і змінювати професію разом із собою. Мається на увазі, що монодисциплінарний підхід до отримання знань сприймається як застарілий, на зміну йому приходять міждисциплінарний, і навіть трансдисциплінарний, коли можна охопити максимальну кількість значущих параметрів реальності, долучити нові методи наукового пізнання. Такий новий підхід не може не залучати нові засоби отримання й обробки інформації, зважаючи на те, що сам світ, перебуваючи у стані постійного розвитку, не лише вимагає нових методів і методик, а й їх пропонує.

Це стосується нових електронних технологій доступу до інтелектуального ресурсу: електронний документ, електронне видання, електронний аналог друкованого видання, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, інформаційна система, репозитарій електронних ресурсів, комп'ютерний тест, електронний словник, довідник або підручник, електронні методичні матеріали, електронний освітній ігровий ресурс та курс дистанційного навчання (згідно з переліком, поданим у наказі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси» від 01.10. 2012) [3]. Передбачається, що електронні освітні ресурси створюються відповідно до програми навчального предмета, мають методичні рекомендації щодо використання і вільно поширюються серед учасників навчального процесу. Це дозволяє студентам отримувати повний об'єм інформації у зручному форматі, завдяки використанню технічних засобів.

Проте ситуація така, що студент все одно користується інтернетджерелами сумнівного походження й якості, де інформація не претендує на науковий характер, часто містить помилки і не має методичного забезпечення.

Ще один негативний бік інформаційного інтернет-простору – наявність готових моделей відповіді. Інтернет формує споживче ставлення до інформації: знайшов,

прочитав, розказав. Студент зникає до постійного доступу до інформації, стає інертним, часто йому важко дається не лише засвоєння інформації, а й банально її пошуки. Крім того розповсюджуються такі негативні явища як плагіат та нездатність сприймати великі об'єми інформації.

Важливо забезпечити конкурентноспроможну заміну «неліцензійним» інформаційним ресурсам. Створити базу систему, де буде наявний необхідний інформаційний потік на основі методичних і програмних вимог, розроблених командою професіоналів. Але створити не в межах кожного окремого закладу, а на рівні повноцінної всеохоплюючої системи ресурсів. Змістове навантаження такої платформи повинне вповні відповідати програмі, а от форма може бути представлена по-різному. Це можуть бути аудіофайли (застосування слухової пам'яті), інформація, представлена у вигляді малюнків (використання зорової пам'яті), відеоуроки (поєднання образних типів пам'яті). І навіть традиційний текстовий варіант має явні переваги, якщо його метою є не механічне заучування матеріалу, а його опанування завдяки виокремленню й запам'ятовуванню самого смислу (словесно-логічна пам'ять). Повноцінне налаштування такої системи дозволить об'єднати весь необхідний матеріал в одному місці і заощадити час студента під час пошуку інформації для підготовки до заняття. Теоретична база повинна містити й закріплення опанованого матеріалу у вигляді практичних завдань.

Якщо говорити про використання підручників, то така робота має ряд незручностей. По-перше, відсутність єдиного універсального підручника для курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (лише є ряд рекомендованих) стає причиною непослідовності і навіть деякої довільності у поданні матеріалу, адже різні автори/викладачі – це різний підхід та методи. По-друге, більшість підручників орієнтовані на механічне виконання практичних завдань і не пропонують види колективної чи групової роботи, ігрові варіанти, тренінги. Форма роботи «викладач говорить – студент слухає» або «викладач питає – студент відповідає» повною мірою не дозволяє

сформувати критичний аналіз, незалежність свідомості, здатність до комунікації і не повинна обмежуватися когнітивним опануванням дисципліни [1].

Організація ефективної системи освіти полягає не лише в технічному забезпеченні, а й в усвідомлення того, що знання – не самоціль, а ресурс для подальших досягнень. А значить зосереджуватись треба не на тому, що студент знає, а що він може завдяки цим знанням робити. Відповідно, забезпечивши студента зваженою, методично спланованою, повноцінною інформацією завдяки електронним ресурсам, на самому занятті викладач, замість того, щоб транслювати навчальний матеріал, матиме змогу використовувати колективні форми роботи: рольове обговорення, дискусію, дебати, практику рефлексивної, проектної роботи тощо. Така практика значно корисніша, ніж просто заучування матеріалу.

Та незважаючи на різні підходи та методи, необхідно пам'ятати про базове завдан-

ня освіти – соціальне й культурне становлення нових поколінь.

Література

- Всесвітня конференція з вищої освіти – 2009: «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» (Париж, 5-8 липня 2009 р.) [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_011
- Клочко В. Е., Галажинский Э. В. Самореализация личности: системный анализ: [монография] / В. Е. Клочко, Э. В. Галажинский. – Томск: Изд-во Томского университета, 1999. – 154 с.
- Наказ «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси» від 01.10.2012 № 1060 [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/z1695-12>
- Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року / розроблено Робочою групою під керівництвом Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/HE%20Reforms%20Strategy%2011_11_2014.pdf

HERALD PEDAGOGIKI. NAUKA I PRAKTYKA

ISSN: 2450-8160

Реалізація stem-проекту на уроках природничого циклу

Скворцова Н.В., Петрова О.С., Бондаренко Г.Л., Бебешко І.О.

Вчителі Слов'янського опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Слов'янської міської ради Донецької області

Ключові слова: STEM-освіта, проектне навчання, тренди в освіті, природничі науки.

Key words: STEM-education, design for the future, trends in education, natural sciences.

На сьогоднішній день у світі відбувається четверта технологічна революція: нескінченний потік інформації, інновацій та розробок високих технологій вносять свої корективи в усі галузі нашого життя. Відбуваються зміни як у потребах людства, так і у потребах кожної особистості окремо. Не уникає змін і сучасна система освіти. Модернізація освітньої програми, необхідність отримання конкурентоспроможних фахівців, стрімкий розвиток науково-технічних досягнень, інформаційний вибух диктують свої умови для якісних змін в організації освітнього процесу.

Спрямованість даного процесу вказує на зростання якості шкільної підготовки учнів, підвищення рівня додаткової та позакласної роботи. Але, незважаючи на створення спеціалізованих шкіл і класів, організації традиційних олімпіад, для вирішення цього завдання необхідним, також, є впровадження інноваційних підходів та методик в педагогічну діяльність.

На фоні всього вище зазначеного широкої популярності набуває інтегроване навчання, яке відповідає індивідуальним особливостям учнів, їх потенційним можливостям в отриманні та засвоєнні знань.

Актуальність впровадження у навчання інтегрованої спрямованості зумовлена не-

обхідністю сьогодення виховувати яскраву, індивідуальну особистість, яка швидко адаптується до нових умов динамічного соціуму і при цьому не втрачає власної думки та точки зору. Сучасний педагог повинен вчасно виявляти здібності та інтереси дитини, сприяти їх розвитку, бути більш гуманним у відносинах з учнями. Комунікабельність та розкутість школярів, їх прагматична модель поведінки потребує від вчителя закладу загальної середньої освіти використання якісно нових аспектів при спілкуванні з дітьми.

Одним із основних трендів у світовій освіті стала STEM-освіта. STEM – це нова методика навчання школярів, її доцільність характеризується, з одного боку, зростанням мотивації учнів до засвоєння дисциплін природничо-математичного циклу, а з іншого – потребами виробничої галузі у спеціалістах, які набули компетентності для формулювання і розв'язання задач у сферах ІТ, інженерних, екологічних, нанотехнологічних, медичинських та інших.

Таким чином метою даної роботи є розкриття ролі STEM-освіти в сучасному освітньому процесі. Демонстрація впровадження STEM під час вивчення предметів природничого циклу, обґрунтування **соціальної спрямованості експерименту.**

Як вже було сказано, STEM – є новою методикою навчання учнів, що охопила увесь світ. Її назва пішла від абрєвіатури найзатребуваніших дисциплін: наука, технології, інженерія і математика (S – science, T – technology, E – engineering, M – mathematics). «STEM є інтегрованим підходом навчання, в рамках якого академічні науково-технічні концепції вивчаються в контексті реального життя. Мета такого підходу – створення стійких зв'язків між школою, суспільством, роботою і цілим світом, що сприяють розвитку STEM-граматності та конкурентоспроможності в світовій економіці» [2].

В наш час STEM набув широкого попиту у світовій освіті. З чисельним ростом нових професій, збільшується і потреба різнобічних спеціалістів – спеціалістів із досвідом у STEM. Такі країни як США, Китай, Австралія, Великобританія, Ізраїль, Корея, Сінгапур вже запровадили державні програми у сфері STEM-освіти. Якщо говорити про США, то там проблему STEM-освіти розглядають такі організації, як: Міністерство освіти США, Національний науковий Фонд, Смітсонівська установа, Комітет зі STEM-освіти Національної наукової та технологічної ради та інші. Такі вчені, як Г. Флейшман, Ф. Хеес, А. Келлі, О. Міск та інші зосередили свою працю навколо питань STEM-освіти у США.

Що стосується України, основну задачу з впровадження STEM-освіти взяли на себе Інститут модернізації змісту освіти (відділ STEM-освіти) та НЦ «Мала академія наук України» (Всеукраїнський науково-методичний віртуальний STEM-центр).

Вивчаючи проблему STEM-освіти можна виділити наступні переваги:

1. Підвищене фінансування. Надання грантів різноманітними некомерційними організаціями та партнерами для втілення технологічно-орієнтованих проєктів.

2. Професійне зростання. Теми STEM охоплюють широкий вибір можливостей професійного розвитку.

3. Доступність технологій. На сьогоднішній день у дітей є необмежена: спроможність знімати фільми, запускати веб-сайти, розробляти ігри, тощо. Доступ до контенту є майже у будь-якій точці земної кулі.

4. Залученість до процесу. STEM-освіта підвищує інтерес до навчання, стимулює дітей бути більш активними. Як показує практика, учні краще запам'ятовують те, що вони вивчали під час дослідницького процесу, а не коли вони були пасивними спостерігачами.

5. Критичне мислення. STEM технології вимагають від учнів здібність критично мислити, працювати як в команді, так і самостійно.

Раніше за класичними навчальними програмами діти вивчали науку в теоретичній площині, кожен предмет окремо. Часто траплялось так, що вони не розуміли для чого необхідно запам'ятовувати безліч формул і теорем та яке їм можна знайти застосування в реальному житті. Подібний метод не надихав дітей. Але для того, щоб в майбутньому стати конкурентоспроможним фахівцем, потрібні знання в різноманітних областях природничих наук, інженерії та технологій.

Сьогодні «зміст навчальних програм базується на компетентнісному підході, який відповідає стратегічному напрямку розвитку освіти в контексті положень Концепції «Нова українська школа» та показано особливості впровадження наскрізних змістових ліній, які відображають провідні соціальні й особистісно значущі ідеї, які послідовно розкриваються у процесі навчання й виховання» [1]. Отже, навчальний процес в середній та старшій школі орієнтований на міждисциплінарність. Це надає змогу дітям утворювати міцні зв'язки між усіма предметами, що вивчаються.

Задача вчителів полягає в організації навчального процесу таким чином, щоб діти постійно збирали і аналізували дані, знаходили необхідну літературу, готували публікації та презентації за темами своїх досліджень. Необхідною є розробка реальних проєктів для вирішення актуальних завдань, оскільки саме шкільні проєкти можуть надихнути на серйозні наукові розробки в майбутньому. Творча ініціатива вчителів не обмежується у підборі та подачі навчального матеріалу відповідно до психолого-педагогічних потреб учнів. Також схвалюється використання нових методичних прийомів, які передбачають:

- актуалізацію не вузькопредметних, а загальнодидактичних аспектів в навчальному процесі;

- адаптація змісту та структури навчальних дисциплін до сучасних потреб учнів;

- широке використання інтегрованого та наскрізного навчання, компетентісно орієнтованих форм і методів в освіті та системно-діяльнісного підходу в навчанні;

- впровадження проектного, інтерактивного та групового навчання, розвиток в учнів критичного та системного мислення;

- створення ситуацій в яких учень здобуде навички розроблення стартапів та індивідуальний досвід впровадження проектів.

Таким чином, спираючись на основні принципи STEM-освіти, командою вчителів та учнів 10 класу було виконано наступний STEM-проект: «Вплив звуку різних частот на структуру води, яка є основою всього живого».

Метою проекту було дослідження впливу агресивної (з ненормативною лексикою), популярної та класичної музики на структуру води та розвиток рослини (живого організму). Зробити ролик соціальної реклами про шкідливий вплив негативних емоцій та ненормативної лексики на розвиток живих організмів.

Отже весь проект складався з чотирьох частин, де на кожному етапі діти працювали в групах з різними вчителями-предметниками, виконували певні завдання та отримували конкретний продукт діяльності.

Першим етапом було завдання з фізики. Експеримент збігався з темою «Будова й властивості рідин» та полягав в у спостереженні за структурою замороженої води, яка протягом двох тижнів знаходилась під дією різних частот класичної музики, поп музики та важкого металу. Продуктом першого етапу було отримання фотографій замороженої води (макрозйомка). Діти з ентузіазмом поставились до запропонованої задачі та з захопленням прийняли участь у експерименті. Всі дії були зафіксовані на фото та відео, що потім лягло в основу рекламного ролика.

Другий етап був реалізований під час уроку географії (підготовка ґрунту). Учні опрацювали літературу яка стосується вимог до родючості ґрунту під час вирощування редису. Дотримуючись необхідних по-

казників якості і складу субстрату у встановлених пропорціях чорнозему, піску та торфу приготували оптимальну ґрунтосуміш для вирощування рослини даного виду.

Третій етап відбувався під час уроку хімії, визначалась кислотність ґрунту, та проводилась його нейтралізація за рахунок додавання безпечних розкислювачів (крейда).

Під час уроку біології відбувався четвертий етап комплексного дослідження. Разом з учителем учні навчилися підбирати насінний матеріал враховуючи умови вирощування рослин (на підвіконні за недостатнього освітлення), визначили глибину посадки насіння, та встановили терміни збору врожаю. Продовж наступних тижнів учні вдома самостійно доглядали рослини та фіксували свої результати на фото.

Заключний етап був реалізований на уроках курсу за вибором «Веб-технології» під час вивчення теми «Мультимедіа для веб-середовища». Учні фотографували та знімали відео, компонували їх, додавали коментарі і розміщували на відео-сервіс, після чого вбудовували готовий продукт до сторінок власних сайтів.

Проблема нецензурної лексики та негативної обстановки є одною з гострих проблем домашнього середовища дитини. Таким чином, реалізований проект носить соціальний характер, спрямований на подолання булінгу та домашнього насильства. Одним зі шляхів вирішення даної проблеми було створення соціальної реклами, де на прикладі зміни структури замороженої води, а також нерівномірного розвитку рослин, наглядно показаний вплив негативу та агресії на розвиток живого організму. Ролик демонструвався учням 1-11 класів під час щорічної шкільної акції протидії булінгу.

Література.

Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти у закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2019/2020 навчальному році. Лист ІМЗО № 22.1/10-2876 від 22.08.19 року.

STEM Education in Southwestern Pennsylvania [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <https://www.cmu.edu/gelfand/documents/stem-survey-report-cmu-iu1.pdf>

Мультимедійні засоби при підготовці фахівців економічного профілю у німецькомовних країнах

Бичок А. В.

Доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, кандидат педагогічних наук Тернопільський національний економічний університет

Ключові слова: комп'ютер, студент, мультимедійні засоби, професійність, самовизначеність, відповідальність.

З огляду на складність економічного світу різноманітні теорії навчання та викладання економіки в німецькомовних країнах у середніх та вищих навчальних закладах використовуються найрізноманітніші актуальні методи та методики підготовки фахівців. Широке застосування має тенденція щодо зростання/збільшення використання мультимедійних засобів, а особливо комп'ютерних ігор. У деяких аспектах вони застосовуються для завдань, що містять стимули для розвитку та покращення інтелектуальної діяльності. Варто зазначити, що деякі з них містять певні ризики, на які потрібно зважати при прийнятті певних рішень щодо розвитку стратегій відповідного плану дій. Таким чином, студенти навчаються здобувати та використовувати професійні компетентності, які за допомогою групової роботи та керівництва сприяють розвитку стратегічного мислення.

Комп'ютерні ігри поділяються на декілька груп:

1) пригодницькі ігри – це інтерактивні комп'ютерні та відеоігри, в яких сту-

денти/школярі навчаються розв'язувати складні завдання з «родзинкою». Ці ігри були першими створені в ігровій промисловості для сфери розваг, при цьому зазначався їхній дидактичний потенціал;

2) стратегічні ігри характеризуються за-провадженням різноманітних ролей, які виконують учасники навчального процесу. Як правило, кожна гра містить певне завдання, яке спрямоване на вирішення проблем з питань економічного розвитку;

3) рольові ігри за підтримки комп'ютера. Вони характеризуються «зануренням» кожної окремої особи у віртуальний світ, в якому здійснюються ролі окремих «акторів-економістів». Є такі ігри, які дають змогу студентам та учням здійснювати діяльність головного президента банку, завданням якого є управління грошовою політикою країни у період кризи або роль федерального канцлера, який намагається вивести країну зі складної ситуації на ринку праці;

4) ігри за планом і комп'ютерні симуляції. Гравці виконують функції менеджера футбольного клубу або провідної виробничої компанії світу.

Таким чином, використовуючи ігри, які здійснюються за допомогою мультимедійних засобів, можна розглядати виконання завдань у різних аспектах.

Як зазначає багато науковців [1], серед яких Ахтенгаген (Achtenhagen), Альберс (Albers), Крубер (Kruber), Штайнман (Steinmann) при виконанні комп'ютерних завдань студенти/учні повинні володіти певними критеріями: – старанність; – самовизначеність; – відповідальність.

Під старанністю розуміється здатність реально оцінювати життєву ситуацію, проблеми, які виникли, та завдання, які треба вирішити. Виникають ситуації, для вирішення яких студентові необхідна старанність та наполегливість, оскільки теоретичні знання та практичні навички й уміння він вже має. Самовизначеність характеризується умінням студента все в житті сприймати свідомо, вміти правильно ставити мету для досягнення бажаної цілі. Для відповідальності характерні ті зобов'язання, які людина сама ставить перед собою та сумлінно працює над їх вирішенням.

Динаміка навчального процесу переходить різні фази, кожна з яких розглядається з точки зору педагогічних та дидактичних аргументів, зважаючи і на економічний аргумент [2]. Зміст підготовки майбутнього фахівця економічного профілю містить три складових:

1) теоретична, яка передбачає формування необхідних теоретичних знань з економічних, соціально-економічних, загально-професійних, гуманітарних дисциплін. Зазначимо, тут мають місце не лише спеціальні дисципліни, а також і

такі, що стосуються професійної етики майбутнього фахівця та риторики;

2) практична, яка спрямована на формування необхідних професійно-комунікативних знань, умінь та навичок, які допоможуть у вирішенні проблемних завдань та проходження практики;

3) морально-психологічна ґрунтується на усвідомленні студентами необхідності формування особистих якостей з метою здійснення успішної професійної діяльності.

Перед виконанням комп'ютерних ігор на основі опрацьованого навчального матеріалу студенти/учні виконують та самостійно створюють творчі комунікативно-професійні завдання. Це, як правило, рольові, імітаційні, ситуаційні та ділові ігри, що спрямовані на уміння налагоджувати контакти в майбутній професійній діяльності, вміти «будувати» взаємовідносини з колегами та партнерами по праці й розширювати творчий потенціал фахівця і його самоактуалізацію в соціально-виробничій сфері.

Фахівець широкого профілю повинен удосконалювати уміння та навички не тільки аналізу та синтезу, але й самопізнання і саморозвитку. Використання комп'ютерних ігор сприяє набуттю навичок щодо новітніх технологій, вирішенню питань економічних взаємовідносин, умінню налагоджувати контакти, мета яких полягає у міжнародному співробітництві, умінні ліквідації кризових явищ на підприємстві та підвищенні конкурентоспроможності та фінансової стабільності.

Література

- Nunan D. *Communicative Language Teaching: making it work* / D.Nunan // *ELT Journal*. – 1987. – Vol.41/2. – P. 132-142.
- Zabeck J. *Didaktik der Berufserziehung* / J. Zabeck // Heidelberg: Esprint. – Verlag, 1984. – 420 S.

Вплив інструментально-виконавської діяльності на підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва

Захарченко А.В

старший викладач ДВНЗ «Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди»

У статті розглянуто основні проблеми впливу інструментально-виконавської діяльності на підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва в умовах вищої педагогічної освіти в Україні. Розкрито сутність поняття інструментально-виконавської діяльності в наукових роботах відомих зарубіжних та вітчизняних учених.

Ключові слова: виконавець; інструментально-виконавська діяльність; музичний інструмент; навчальний процес; професійна підготовка; специфічні риси; учитель музичного мистецтва.

В статье рассматриваются основные проблемы влияния инструментально-исполнительской деятельности к подготовке будущих учителей музыкального искусства в условиях высшего педагогического образования в Украине. Раскрыта сущность понятия инструментально-исполнительской деятельности в научных работах известных зарубежных и отечественных ученых.

Ключевые слова: инструментально-исполнительская деятельность; исполнитель; музыкальный инструмент; профессиональная подготовка; процесс обучения; специфические черты; учитель музыкального искусства.

The article reveals the main problems of the influence of instrumental and executive activity on the training of future teachers of music in terms of higher pedagogical education in Ukraine. The essence of the concept of instrumental and performance activity in scientific works of well-known foreign and domestic scientists is considered.

Key words: educational process; instrumental-performing activity; musical instrument; performer; professional training; specific features; teacher of Music Art.

Вступ. Болонський процес, соціально-економічний розвиток України все це сприяло до значних змін у системі педагогічної освіти сьогодні. Розширення нашого суспільства на демократичних засадах вимагає поступового переходу від традиційного до особистісно-зорієнтованого навчання, суть якого полягає у спрямуванні

на індивідуально-психологічні властивості кожної особистості. Модернізація сучасної вищої освіти відобразилася також на умовах формування педагогічних кадрів, зокрема на професійній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва. Робота вчителя музичного мистецтва є багатовекторною за своєю специфікою та передбачає

комплексне поєднання різноманітних видів професійної діяльності, однією з яких є інструментально-виконавська діяльність вчителя музичного мистецтва, визначення якої стало предметом нашого наукового дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженню інструментально-виконавської діяльності на наукових засадах приділяли свою увагу ряд відомих зарубіжних та вітчизняних вчених як Е. Б. Абдуллін, Ю. Б. Алієв, Л. О. Безбородова, В. В. Буразова, Л. В. Гусейнова, Д. Д. Елліот, Н. В. Лаврентьєва, Є. Х. Маргуліс, Н. Г. Мозгальова, О. М. Олексюк, О. С. Плохотнюк та багато інших.

Мета статті – визначення специфічних рис інструментально-виконавської діяльності в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу.

Вплив інструментально-виконавської діяльності на майбутнього вчителя музичного мистецтва у педагогічній теорії є доволі різноманітними, тому розуміння даної проблеми носить варіативний характер. Але слід зазначити, що є загальні моменти, на проблеми яких автори найбільше зосереджують свою увагу.

Під час дослідження структурних компонентів музичних творів як акустичного явища, американська вчена Є. Х. Маргуліс вивчала музичний матеріал на основі показників емоційної реакції слухачької аудиторії на повторення музичного матеріалу. Загострюючи свою увагу на багатократному повторенні звуків однієї висоти, вчена доводить, що однакових асоціацій у природі сприйняття не існує [14]. Тому, Е. Х. Маргуліс вказує на динамічність розвитку процесу звучання у часовому просторі. Вивчаючи проблему інструментально-виконавської діяльності в умовах початкової школи, автори Л. О. Безбородова та Ю. Б. Алієв у своєму методичному посібнику акцентують на необхідності розвитку наступних творчих здібностей учнів, а саме: вміння імпровізувати на елементарних музичних інструментах; знаходити власні ритми та мелодії; створювати акомпанемент до пісень та виконувати нескладні

п'єси [2, с.215]. Отже, автори наголошують на тому, що реалізація творчих завдань під час опанування грою на дитячих музичних інструментах вимагають від майбутнього вчителя музичного мистецтва таких знань як індивідуальні характеристики та технічні можливості окремих музичних інструментів, володіння специфічними виконавськими прийомами гри на них [2, с. 217]. У своїх наукових дослідженнях з музичної педагогіки О. М. Олексюк розглядає музично-виконавську діяльність як окрему складову професійної діяльності педагога-музиканта, що проявляється у двох аспектах виконавського процесу – виконанні та інтерпретації, де виконавець виступає як творець нових художніх цінностей [11, с.168-169], цілком очевидно, що вчена доводить необхідність розуміння інструментально-виконавської діяльності як творчої концепції.

Інструментально-виконавську діяльність на основі розвитку процесів мислення було розглянуто у роботах Н. Г. Мозгальової та Н. В. Лаврентьєвої. Тож, на основі аналізу попередніх досліджень ми можемо спостерігати тенденцію до посилення уваги на інструментально-виконавську діяльність в умовах музично-педагогічної освіти а також визначити власну концепцію інструментально-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва, яка характеризується наявністю необхідних професійних знань, умінь та навичок, спрямованих на професійне опанування музичним інструментом та використанням його у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, у організаційно-просвітницьких заходах з музичного мистецтва (концерти, фестивалі, конкурси, лекції-концерти, творчі вечори тощо). Таким чином, ми бачимо, що інструментально-виконавська діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва є комплексним багатовекторним поняттям, що складається з великої кількості специфічних рис та потребує детального теоретичного обґрунтування у педагогічній теорії.

Аналізуючи узагальнено-педагогічну діяльність вчителів музичного мистецтва, Н. А. Овчаренко визначає наступні специфічні риси: західноєвропейська та вітчизняна

традиція в її основі; опора на психофізіологічний компонент; художньо-творча сутність; особлива мова вокального мистецтва, що має свої закономірності існування й розвитку; гармонійне поєднання інтелектуального та емоційного у її здійсненні; педагогічна спрямованість у формуванні вокально-мистецьких цінностей учнів; постійне самовдосконалення; багатокомпонентність структури [9, с.91]. Згідно поставлених завдань нашого наукового дослідження, ми визначаємо наступні специфічні риси, які характеризують специфіку професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності. До таких специфічних рис ми відносимо: визначення фізіологічних характеристик інструменталіста-виконавця та особливостей будови виконавського апарату; послідовне ускладнення репертуару як необхідна закономірність художньо-технічного розвитку інструменталіста-виконавця; орієнтація на жанрово-стильове спрямування у професійній підготовці інструменталіста-виконавця; формування поліфонічного мислення у інструменталіста-виконавця; систематичність занять за музичним інструментом.

Визначення фізіологічних характеристик інструменталіста-виконавця та особливостей будови виконавського апарату. Це питання є важливою специфічною рисою у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності. Актуальність його обумовлена, насамперед, індивідуальними характеристиками психічного та фізичного розвитку людини, вираженими у вигляді її психофізіологічних показників, які мають значний вплив на процес виконання на музичному інструменті а також безпосереднім контактом виконавця з музичним інструментом взагалі. Щоб досягти максимальної ефективності у процесі виконання на музичному інструменті необхідна чітка координація та організованість відповідних нервово-м'язових функцій виконавського апарату інструменталіста-виконавця. Організація таких функцій полягає, насамперед, у звільненні виконавського апарату від напруження у рухових діях.

М. П. Михайленко у своїх наукових працях зазначає, що секрет технічної майстерності полягає у налагодженій координації ігрових рухів а також у керівництві зусиллями обох рук, фокусуванням та зведенням до мінімуму витрат м'язової енергії, яка є необхідною для вирішення суто музичних завдань [7, с.218]. Дослідження В. В. Бурназової засвідчує, що мистецтво керування виконавським апаратом та музичним інструментом становить основу музично-виконавської компетентності, яка відповідає за вирішення художньо-технічних завдань у процесі виконання [2, с.19-21].

Система керування процесами напруження та розслаблення м'язів полягає у систематизації використання підготовлених та робочих рухів виконавського апарату у процесі виконання на музичному інструменті. Під поняттям підготовлених рухів виконавського апарату слід розуміти процес механічної дії пальців правої та лівої руки безпосередньо перед утворенням звуку у процесі виконання на музичному інструменті. Системність використання підготовленого руху полягає у створенні необхідних умов для максимального скорочення м'язових витрат у рухових діях правої та лівої рук. За допомогою таких рухів виконавець-інструменталіст розслаблює м'язи виконавського апарату, що є необхідною передумовою для концентрації зусиль на попереднє здійснення робочого руху, який відповідає за якість звукоутворення у процесі виконання на музичному інструменті. Під поняттям робочих рухів слід розуміти сам процес звукоутворення, який представляє собою комплекс рухових дій як правої так і лівої рук одночасно [5, с.12-17].

Послідовне ускладнення репертуару як необхідна закономірність художньо-технічного розвитку інструменталіста-виконавця. Ця специфічна риса має особливе значення у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності. Суть полягає у забезпеченні необхідних умов для протікання правильного розвитку, спрямованого на формування виконавських навиків гри на музичному інструменті. Можемо зазначити, що формування виконавських

навиків має суто індивідуальний характер. Інструментально-виконавська діяльність розглядається як цілеспрямований процес реалізації власних творчих якостей музиканта, що відображаються у індивідуальному виконавському досвіді під час виконання на інструменті [4, с.61-62]. Для забезпечення таких умов необхідно чітко розуміти поетапність формування відповідних знань, вмінь та навиків, які вельми необхідні для правильного формування виконавської майстерності інструменталіста як майбутнього вчителя музичного мистецтва. Під час аналізу програмних вимог інструменталіста-виконавця М. П. Михайленко наголошує на важливості включення в учбовий репертуар інструменталіста музичних творів малої форми, поліфонічних творів та творів великої форми, опанування яких повинно будуватися за принципом поступового ускладнення [7, с.127-133].

Ознайомлення з музичними творами малої форми на початкових етапах навчання на музичному інструменті обумовлена, поперед усім орієнтацією на верхній голос – мелодію, яка виражає головну ідею музичного твору та являється основою його художньо-образного змісту. Розучування музичних творів поліфонічного складу вимагає від студента факультету мистецтв високого рівня слухового контролю та достатньої теоретичної підготовки, тому як прослуховування декількох голосів у фактурі музичного твору потребує розподілення уваги студента а також аналітичного підходу до процесу виконання на музичному інструменті. Робота над музичними творами крупної форми побудована на основі контрасту, що викликаний наявністю головної та побічної партії, контрастних частин, тому такі твори потребують швидкого емоційного переключення студента у виконавському процесі.

Отже, поступове ускладнення музичного репертуару в процесі опанування грою на музичному інструменті являє собою закономірність, яка обумовлена необхідністю формування психофізіологічних характеристик інструменталіста-виконавця у поєднанні з проблемними завданнями, що потребують відповідної теоретичної та практичної підготовки у процесі навчання.

Орієнтація на жанрово-стильове спрямування у професійній підготовці інструменталіста-виконавця. Однією з обов'язкових передумов розвитку інструменталіста-виконавця у процесі його професійної підготовки є врахування особливостей жанру та стильового спрямування музичного твору в процесі його розучування на музичному інструменті, що значно допоможе віднайти необхідні засоби задля реалізації головної мети, а саме: встановити, відтворити та передати художній образ у процесі виконання на музичному інструменті. Орієнтація на жанрово-стильове спрямування в інструментальній музиці вимагає високого рівня теоретичної та практичної підготовки. На думку відомого вченого Е. Б. Абдулліна, аналіз інструментально-виконавської діяльності у музичному мистецтві передбачає врахування таких аспектів як визначення конструкції музичної форми твору у виконавському процесі та врахування інтонаційної природи фразування [1, с.82]. Акцентуючи на креативність учителя музичного мистецтва, відомий американський дослідник Д. Д. Елліот спрямовує свою увагу на формуванні його загальної компетентності у проблемних питаннях щодо розуміння стилістики та принципів функціонування музичних жанрів [13]. Ми бачимо, автори загострюють свою увагу на детальному аналізі музичного твору, здійснення якого вимагає від інструменталіста-виконавця значної теоретичної підготовки, зокрема вивчення елементів структури музичних форм.

Розглядаючи інструментальні музичні форми слід зазначити, що вони умовно поділяються на три самостійні групи: концертні форми; циклічні форми (сонати, симфонії, сюїти, партити); самостійні інструментальні форми (прелюдії, фантазії, річеркари, т'єнто, канцони, токати, поеми, капріччіо, мініатюри та інші). Основною рисою усіх інструментальних музичних форм, на відміну від вокальних та хорових жанрів, є відсутність літературного тексту та безпосередньої орієнтація виконавця на суто інструментальні прийоми та засоби інструментальної музичної виразності, врахування яких у процесі виконання допоможе формуванню художнього образу

як головної передумови в музичному мистецтві.

Підсумовуючи, ми бачимо, що орієнтація на жанрово-стильове спрямування інструменталіста-виконавця у навчальному процесі передбачає оволодіння основними теоретичними знаннями щодо закономірностей побудови музичних форм та їх детального аналізу а також встановлення логічних взаємозв'язків у визначенні лінії драматичного розвитку музичного твору.

Формування поліфонічного мислення у інструменталіста-виконавця. Одне із важливих місць у структурі інструментально-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва належить його теоретичній та практичній підготовці у процесі навчання, що спрямовані на розвиток поліфонічного мислення. Характеризуючи діяльність вчителя музичного мистецтва у процесі роботи з поліфонічними творами, М. І. Ройтерштейн у своїх дослідженнях висуває ряд вимог, які відповідають за професійну компетентність вчителя музичного мистецтва щодо роботи з поліфонічними творами, а саме: ознайомлення з гомофонним складом та його видами [12, с.5-11]; Таким чином, ми бачимо, що ознайомлення вчителя музичного мистецтва з вищезазначеними видами поліфонічного складу є необхідною передумовою для розвитку поліфонічного мислення під час виконання на музичному інструменті а також буде забезпечувати наявність у нього відповідних знань, вмінь та навиків, необхідних для здійснення подальшої професійної діяльності.

Систематичність занять за музичним інструментом. Виховання систематичності у заняттях на музичному інструменті сприяє формуванню у виконавця необхідних знань та навичок, що відповідають за якість виконання музичного твору на інструменті, готовність інструменталіста до виконання музичного твору на сцені а також за спорідненість у контакті інструменталіста з самим музичним інструментом, яке у виконавській практиці досить часто використовується словосполученням «відчуття інструменту». Наголошуючи на необхідності систематичних занять у класі основного інструменту, О. С. Плохотнюк у

своїх наукових дослідженнях звертає увагу на безперервному процесі становлення та постійного вдосконалення музикантом своїх виконавських можливостей, залученні майбутнього фахівця у концертну практику тощо. Від систематичних занять на музичному інструменті залежать такі аспекти виконавської майстерності як координація та синхронність рухів виконавського апарату, технічне вдосконалення під час гри на музичному інструменті, свобода виконавських рухів під час виконання музичного твору, організованість до конкретних виконавських дій та їх правильної послідовності. Недотримання систематичності занять на музичному інструменті доволі часто може викликати перевтому виконавського апарату та розвиток різноманітних його захворювань, зокрема тендовагініту та ганглії, які виникають від перенапруження, спричиненого відсутністю регулярних занять на музичному інструменті.

Виходячи з вищесказаного ми бачимо, що систематичність у заняттях на музичному інструменті може негативно відобразитися не лише на художньо-технічній стороні інструментально-виконавської діяльності а й на загальному стані здоров'я інструменталіста, тому як збільшення навантаження на виконавський апарат після тривалої паузи у заняттях може спричинити загальну перевтому а у деяких випадках сприяти розвитку професійного захворювання виконавського апарату.

Висновки. Врахування специфічних рис інструментально-виконавської діяльності професійного музиканта-педагога забезпечить значне підвищення рівня ефективності освітнього процесу на факультеті мистецтв, а також допоможуть у вирішенні проблемних питань інструментально-виконавського характеру, що значно покращить процес розуміння мови музичного мистецтва.

Отже, ми вважаємо за необхідне розробити чітку програму щодо підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності на основі впровадження в освітній процес необхідних педагогічних технологій, розробка яких буде спрямована на удосконалення

сучасного стану інструментально-виконавської діяльності.

Список використаних джерел

- Абдуллин Э. Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики всистеме вузовского образования / Э. Б. Абдуллин. – Москва: Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
- Безбородова Л. А. Методика преподавания музыки в общеобразовательных учреждениях: учеб. пособие для студентов / Л. А. Безбородова, Ю. Б. Алиев. – Москва: Издательский центр «Академия», 2002. – 416 с.
- Бурназова В. В. Професійна компетентність музиканта-інструменталіста: зміст, структура, методи розвитку / В. В. Бурназова // Наукові записки [зб. наук. пр. за ред. І. Т. Богданова]. – Бердянськ: Бердянський державний педагогічний університет, 2012. – Вип. 3. – С. 16 – 22.
- Гусейнова Л. В. Готовність до інструментально-виконавської діяльності: структурний аналіз / Л. В. Гусейнова // Науковий вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка [зб. наук. пр. за ред. О. І. Курка]. – Глухів, 2011. – Вип.18. – С. 60 – 63.
- Касілов І. А. Розвиток виконавської техніки студентів-гітаристів у процесі навчання на факультеті мистецтв / І. А. Касілов // Педагогіка вищої та середньої школи [зб. наук. пр. за ред. З. П. Бакум]. – Кривий Ріг: Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ», 2015. – Вип. 45. – С. 12 – 17.
- Лаврентьева Н. В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інструментально-виконавської підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13. 00. 02 «Теорія та методика музичного навчання» / Н. В. Лаврентьева. – Київ, 2016. – 21 с.
- Михайленко М. П. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі / М. П. Михайленко. – Київ: Книга, 2003. – 248 с.
- Мозгальова Н. Г. Формування музичного мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13. 00. 02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання» / Н. Г. Мозгальова. – Київ, 2002. – 18 с.
- Овчаренко Н. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки вчителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. А. Овчаренко. – Кривий Ріг: 2016. – 547 с.
- Олексюк О. М. Музична педагогіка: навчальний посібник / О. М. Олексюк. – Київ: КНУКІМ, 2006. – 188 с.
- Плохотнюк О. С. Визначення педагогічних умов формування професійно-ціннісних орієнтацій студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у процесі музично-виконавської діяльності / О. С. Плохотнюк // Наукові записки [зб. наук. пр. за ред. В. Ф. Черкасова]. – Кіровоград: вісник Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, – 2016. – Вип.143. – С. 66 – 70.
- Ройтерштейн М. И. Практическая полифония: учеб. пособие для студентов пед. институтов по спец. № 2119 «Музыка» / М. И. Ройтерштейн. – Москва: Просвещение, 1988. – 158 с.: ил.
- Elliott D. J. Musical Creativity (Comments to Praxial Music) [online] / D. J. Elliott. – Available from: <http://www.davidelliottmusic.com/praxial-music-education/musical-creativity>
- Margulis E. (2012). Musical Repetition Detection Across Multiple Exposures / E. Margulis // Music Perception: Ann Interdisciplinary Journal, 29 (4), 2012. – pp. 377 – 385, DOI:10.1525/mp.2012.29.4.377 eng).

HERALD PEDAGOGIKI. NAUKA I PRAKTYKA

ISSN: 2450-8160

Казка як засіб корекції мовлення учнів-логопатів

Свириденко Г. В.

магістр Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, вчитель початкових класів, вчитель-дефектолог Костянтинівського районного НВО №1 «Таврія»

Ключові слова: казкотерапія, логопедична казка, учень-логопат, нетрадиційні прийоми роботи, корекція мовлення, корекція звуковимови.

Key words: fairytale therapy, speech-language fairy tale, apprentice-speech, unconventional methods of work, correction of speech, correction of sound speech.

Актуальність. Рідна мова і мовлення – це невичерпне джерело особистого розвитку дитини, скарбниця всіх знань. Своєчасно сформована мовленнєва компетентність в початковій школі є однією з провідних складових цілісної особистості дитини.

Правильне, зрозуміле й чітке мовлення допомагає дитині встановлювати контакти з іншими дітьми, вільно передавати свої думки й бажання, сприяє успішному навчанню. Недостатньо розвинене мовлення, бідність словникового запасу негативно впливають на загальний розвиток дитини. Тому так важливо дбати про своєчасне формування мовлення дитини, про його правильність і чистоту, попереджаючи і коригуючи певні порушення.

Вчителі початкових класів постійно шукають шляхи розвитку та вдосконалення мовлення дітей: упроваджують інноваційні технології, нетрадиційні методи та прийоми, розробляють нові дидактичні ігри, вправи тощо.

Практична робота з дітьми переконує, що досить ефективним засобом розвитку їхнього мовлення є казка. Казка належить

світу дитинства, це найбільш природний засіб розвитку дитини. Вона є не лише скарбницею народної мудрості, а й невичерпним джерелом розвитку емоційної сфери і творчого потенціалу дитини. Казка забезпечує соціальний і предметний досвід, живить комбінаторну здатність розуму, показує способи розв'язання моральних суперечностей; і, до того ж, у ній завжди перемагає добро, що є важливим виховним моментом. Казка не лише забавляє, зворушує, захоплює, а й ставить питання. Вона хоче, щоб дитина думала, робила свої судження та висловлювала їх, розвивала різні сторони мовлення.

Казка – це дивний за силою психологічного впливу засіб роботи з внутрішнім світом дитини, і навіть дорослого, могутній інструмент розвитку особистості. Мова казок відкриває дітям шлях наочно-образного й наочно-дійового розуміння світу людських відносин. Розуміння і проживання через казку змісту, властивого внутрішньому світу будь-якої особистості, дозволяють розпізнати й виявити власні переживання та психічні процеси, зрозуміти їх зміст і важливість.

У психолого-педагогічній практиці до використання казок зверталися: С. Русова, К. Д. Ушинський, І. В. Вачков, Т. Д. Зінкевич-Євстигнєєва, Ж. Піаже, Д. Б. Ельконін, К. Юнг та інші.

Казкотерапія – психологічний метод, метою якого є розвиток самосвідомості й побудови високих рівнів взаємодії між суб'єктами. В. О. Сухомлинський називав казку, гру, фантазію життєдайним джерелом людського мислення, почуттів і прагнень.

Казкотерапія – це такий напрям практичної психології, який використовує метафоричні ресурси казки, дозволяє розвивати особистість людини й будувати особливі рівні взаємодії один з одним.

У повсякденній роботі педагоги читають і розповідають казки та інсценують їх разом із дітьми, що сприяє процесу соціалізації дітей. Участь в інсценуванні казок дає змогу вправлятися у спілкуванні за допомогою як вербальних, так і невербальних засобів – мовою міміки, жестів. Це сприяє накопиченню чуттєвого досвіду, спонукає дітей ділитися враженнями, що дуже важливо в роботі з розвитку мовлення.

Поруч із традиційними методами (читання, розповідання, розказування, бесіда, драматизація, інсценування, презентації) активно використовують і нетрадиційні (переплутування сюжету й персонажів казки, зміна характеру персонажа, зміна місця, часу й подій, зміна кінцівки казки, складання казки за схемою, символами, інтерв'ю з персонажами казки).

Оскільки в логопедичних доробках такого матеріалу бракує, виникло бажання створити казки, які допомагали б коригувати вимову, розвивати зв'язне мовлення, формувати його граматичний лад і збагачувати лексичний запас учнів-логопатів. Практика довела, що за допомогою таких казок можна розвивати фонематичний слух, навчати грамоти, розвивати дрібну моторику. Такі казки мають навчальний, розвивальний, коригувальний та виховний характер. Тексти казок насичені словами зі звуками, які дитина автоматизує, завданнями на слухове сприймання звуків, на визначення позицій звука в словах, вивчення

нових букв, розвиток дрібної моторики тощо. Відтворення тексту казки, наприклад, за запитаннями, серією сюжетних малюнків сприяє розвитку пізнавальних процесів, у тому числі й мовлення – діалогічного, монологічного. Такі казки є логопедичними.

Логопедичні казки – це практичний матеріал, що ознайомлює із загальнолюдськими цінностями не через повчання, а в такій словесно-емоційній формі, яка невимушено підводить дітей до певного висновку (чому так, а не інакше, чому потрібно бути чемним, добрим); також навчають правильного мовлення. Дітям цікаво вигадувати казки зі словами на певну букву, особливо в педагогічній пісочниці з набором дрібних іграшок і предметів; також подобається використовувати символи, що замінюють слова. За їх допомогою діти складають речення, казки, вивчають вірші.

Розпочинати цю роботу слід з народних казок, використовуючи традиційні прийоми: читання, розповідь, розгляд ілюстрацій, бесіди, відповіді на запитання, переказування, малювання персонажів за допомогою міміки, жестів, драматизації та інсценування. Пізніше з'являється потреба складати казки самостійно. Ми склали казки про тигреня Рудика, папугу Рому в зоопарку, акробата та жонглера в цирку, які не вміли вимовляти звук [р]. Задля підсилення казкового ефекту діти охоче вдягали костюми казкарів або перевтілювались у придуманих персонажів, що сприяло їх розкутості, комунікативності, емоційності (адже казку розповідають з певними емоціями та інтонацією).

Цей вид роботи є засобом навчання, розвитку та корекції звуковимови дітей.

Логопедичні казки мають бути побудовані за принципом поетапності, індивідуальності підходу до кожної дитини або підгрупи дітей, враховуючи їхній рівень і можливості. Спочатку це казки для розвитку фонематичного слуху, мовленнєвого дихання, на постановку певного звука, далі – його автоматизація та диференціація, а пізніше – казки, що вимагають творчості від дитини і, звичайно, логопеда. Наприклад, у казку «Колобок» заблукали персо-

нажі з «Ріпки»: вони потрапляють у дивні ситуації, змінюють свої характери, звички, долають перешкоди тощо.

Завдяки таким нетрадиційним прийомам роботи активізується розумова діяльність дитини, розвивається уява, вдосконалюється або коригується мовлення. І тому використання логопедичних казок є виправданим, потрібним і необхідним у роботі з дітьми, особливо для корекції мовленнєвих проблем.

Досвід роботи показав, що використання казкотерапії дає найефективніший результат у розвивально-корекційній роботі з дітьми.

Список використаних джерел

- Алексеев В. В., Лощина Я. И. Играем в сказку. Воспитание и развитие личности ребенка 2-7 лет. – М.: ООО Группа компаний «РИПОЛ классик»; ООО Издательство «ДОМ XXI век», 2008.
- Выготский Л. С. Вопросы детской психологии / Л. С. Выготский // Собр.: в 6 т. Т. 4. – М., 1983.
- Зинкевич-Евстигнеева Д. Т. Основы сказкотерапии. – СПб.: Речь, 2007.
- Зинкевич-Евстигнеева Т.Д., Грабенко Т. М. Игры в сказкотерапии. – СПб.: Речь, 2008.
- Киселева М. В. Арт-терапия в работе с детьми: руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми. – СПб.: Речь, 2008.

ROLE OF INTERACTIVE METHODS IN THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL TASKS IN PHYSICAL CULTURE LESSONS

Lystiuk Svitlana, Lystiuk Oleksandr,

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Abstract. *The article analyzes the role of interactive educational methods in the process of teaching physical culture in general secondary school. Based on the processed scientific sources and own experience, the author proves that the interactive provides intensification and optimization of education. The article presents arguments that confirm the relevance of interactive technologies for the educational process and prove the importance of their implementation in physical culture lessons.*

Keywords: education, pedagogy, interactive methods, physical culture, cooperation.

Formulation of the problem. Technological and social development of society, globalization and democratization of education, promotion of ideas of child-centeredness and individual approach to learning contribute to the development of educational methodology. In particular, it's about improving the teaching of physical culture in general secondary education, which is part of the general culture of society and the individual, promotes health and physical abilities, increases social and labor activity, the formation of views on life and its value.

A special role in this process is played by interactive teaching methods that support students' interest, create an atmosphere of attention and interest, encourage both children and teachers to physical and intellectual self-improvement, develop leadership skills and ability to work in groups.

Interactive methods have always been an indispensable element of a physical education

lesson, because they implement its content and contribute to the achievement of goals, helping both students and teachers to realize themselves in the educational process and everyday life.

Analysis of research and publications. Ideas and methods of interactive learning are found in the works of classics of Ukrainian and foreign pedagogy (V. Sukhomlinsky, S. Makarenko, S. Amonashvili), and also in the works of modern researchers (N. Vinogradova, O. Pometun, O. Kochubey, O. Kovaleva [3]).

The term "interactive pedagogy" was introduced in 1975 by the German scientist G. Fritz. The leading role of interactive methods in the reformatting of traditional "accumulative" education into "problem-determining" education was proved and analyzed by the Brazilian P. Freire [4]. And T. Vorontsova focused on the importance of interactive in personal self-expression and professional growth of teachers [1].

Many modern scientific and practical developments on the essence, role, types of interactive methods and their implementation are posted on the portal "Sharetolearn" – an online platform for free exchange of innovations for active educators around the world [5]. The "Sharetolearn" allows teachers to develop interactive lessons and materials for them; offers progressive educational ideas and technologies aimed at both – student and the teacher; also it connects educators from the whole world to share experiences and innovative developments.

The Ukrainian analogue of "Sharetolearn" can be called the community of active educators "Vseosvita", which publish scientific articles, theoretical developments, practical advice and webinars on the own website [2].

The main material. Interactive methods appeared in the theory and practice of European education in the second half of the twentieth century. From there, they later moved to an American school, where they so deeply ingrained that became the leading teaching methods in both public and private institutions at all levels. In Ukraine the interactive has gained popularity among teachers in the XXI century, changing the classical (Soviet) form of teaching the learning material. The younger generations of Ukrainian teachers are aware that these methods create the conditions necessary for the development of students' competence, as well as the formation of a diverse developed personality with an appropriate system of values.

Modern scientists understand interactivity as a pedagogy of student-mentor interaction, which goes beyond the traditional conversation or dialogue, and occurs in active joint work mode (action, research, study, modeling, practice, etc.) [2]. Researchers emphasize: it's important that during such interactive its participants not just learn, communicate, memorize and practice, but generate ideas and create something new (models, values, etc.).

In physical education lessons interactive methods help to educate children in a conscious attitude to their health and physical development, which depends on health, mental activity, ability to intellectual and creative work, as well as effective social activities.

The teacher is one of the organizers of the

educational process in interactive learning acts. His equal partners are active students who are ready to take part of the responsibility for the implementation of the lesson and its effectiveness. Together they prepare the methodological basis for the lesson, because they are interested in its successful completion.

Cooperation does not take place according to the "teacher-student" scheme, when one is a source of information (knowledge) for the other. And on the principle of "teacher-student-student", when all participants of educational process together develop a plan (scheme, path) of knowledge, learn to find them from various sources (rather than copy directly from the teacher or textbook), comprehend and analyze information, apply it in specific conditions, based on their own views, opinions and experiences [4, p. 23-24].

The use of interactive technologies allows: to model life situations close to reality (for example, sports competitions, preparation for the Olympic Games, setting class or school records, etc.); to form problems for the joint decision (creative interaction, cooperation in partner competitions, the help at injuries, creation of mechanism of achievement of the purpose, result, etc.); to use a role games (so each student could feel himself a mentor and a professional athlete, and champion, to know the pros and cons of responsibility for themselves and the team, to learned to make decisions, etc.).

Thus, the use of interactive methods changes the role of students. Their activity increases in comparison with the activity of the teacher, whose tasks are reduced to create conditions for proactive student work. At the same time, children are guided not by external, but internal motives – achieving the goal becomes their personal interest [4, p. 36-38].

The use of interactive methods, which provide full-fledged two-way communication, makes education more flexible and allows teacher to quickly adjust the learning process. In particular, to redistribute the workload between students, to change approaches and use new ideas in the process.

At the same time, the role of the pedagogue is changing. He transforms from an appointed (imposed by the institution) teacher into a leader. He is more open to students, he

cooperates with them on the same level, which significantly increases his authority among students.

On the other hand, a teacher who uses interactive methods is able to better assess the success and potential of students, to determine the level of mastering the material and, very importantly, to teach them to master knowledge and skills by themselves [5].

So, the content of interactive learning is that the educational process is realized, firstly, through practical activities (and practice is the path to perfection), and secondly, only during the constant activity of all its participants, improving the overall efficiency of the educational process; third, in the form of mutual learning, where student and teacher are equal subjects who understand what is happening and why they taking part in it.

The physical education lesson, which involves constant interaction and changing roles in the team (group), is the most open of all disciplines for interactive technologies. They can be used both during instructional and training sessions, after studying some topics and whole sections of the curriculum. The reflection and results of the lesson become higher.

At any time during a physical education lesson can be successfully applied such methods as “associative bush”, “brainstorming”, training cards, sports quizzes, as well as role-playing games and various group activities [3]. Interactive learning is personality-oriented in nature. It makes the lesson more emotional, interests and stimulates children, helps them better understand the material, increase the level of knowledge of Physical Culture subject, reduces stress and restores the body between and after exercise, helps to create friendly relationships and stimulates students’ desire to improve their sports achievement. Also, interactive methods and technologies allow teachers to predict the positive attitude of students to physical culture and sports, hardening of the body, formation of needs to exercise regularly.

Conclusions. Thus, the interactive form of learning is carried out through the interaction of the subject with the environment in order to enrich individual and social experiences in the context of physical and spiritual improve-

ment. That is, students interact with the teacher and with each other on the basis of the principles of personality-oriented pedagogical paradigm, in which the goal is achieved by joint efforts with an equal distribution of responsibilities.

Practice has shown that interactive technologies teach children to learn. The professional experience gained by Ukrainian and foreign pedagogues shows that interactive teaching methods provide intensification and optimization of the educational process, while reducing the level of psychological and physical stress of students. Interactive technologies allow creative analysis and use of educational information; build friendly relationships in the team, based on tolerance, cooperation, assistance and trust; avoid conflicts, jointly solve educational problems and find compromises; opens ways for self-expression, personal development and leadership; enriches social experience by including the creation of various life situations and their experience; promotes the development of creativity, project skills and independent work of students [1, p. 39].

The use of interactive methods forms a trusting relationship between teacher and students, helps to achieve the goal of cooperation, helps to improve the psychological climate in the classroom, creates a comfortable atmosphere. All these arguments confirm the relevance of interactive teaching methods for the implementation of the educational process and prove the importance of their introduction into physical education lessons.

References:

- Vorontsova T., Ponomarenko V. Learning to live together: a guide for teachers to develop social skills (primary and secondary school). Kyiv: Alaton, 2017. – 376 p.
- Vseosvita. Educational IT-project. [Web-resource]. – Access mode: <https://vseosvita.ua/>
- Kovaleva O., Safargalina-Kornilova N. and others. The use of interactive teaching methods // Materials of XLVIII educational and methodical conf., Kharkiv, 2014, №5. – P. 114-118.
- Freire P. Pedagogy of the oppressed. Kyiv: Universe, 2003. – 169 p.
- Sharetolearn: an online platform for the free exchange of innovations. [Web-resource]. – Access mode: <https://blog.sharetolearn.com/>

Інтерактивні навчальні матеріали до сучасного уроку інформатики як форма реалізації ідей перевернутого навчання

Погромська Г. С.

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій
Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

Махровська Н. А.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій
Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

Ключові слова: інтерактивні навчальні матеріали, перевернуте навчання, онлайн-ресурс

Keywords: interactive primary materials, turn over, online resource

Важливою умовою застосування сучасних інформаційно-комунікаційних та педагогічних технологій в навчальному процесі є готовність вчителів до їх використання. Барретт Крейг, президент та виконавчий директор корпорації Intel, підкреслює, що всі освітні технології нічого не варті, якщо вчителі не знають, як ними ефективно користуватись: «Дива в освіті творять не комп'ютери, а вчителі» [2]. Формувати інформаційну культуру учнів може тільки вчитель, який сам добре володіє професійними вміннями, пов'язаними з використанням сучасних технологій, та має інноваційний склад мислення.

Перевернуте навчання – це форма активного навчання, яка дозволяє «перевернути» звичний процес навчання таким чи-

ном: домашнім завданням для учнів є перегляд відповідних відео фрагментів з навчальним матеріалом наступного уроку, учні самостійно проходять теоретичний матеріал, а у класі час використовується на виконання практичних завдань [1].

Ідея «перевернутого навчання» полягає в попередньому ознайомленні учнів удома з новим навчальним матеріалом за підручником, а на уроці – короткий розбір проблемних моментів, закріплення теоретичних знань і вироблення практичних навичок. Самостійне відпрацювання навчального матеріалу може відбуватися за відео, дуже стисле (до 8 хвилини) та цікаве.

Оцінювання засвоєння нового матеріалу проводиться в кінці того ж самого уроку за допомогою виконання завдань у робочо-

му зошиті, комп'ютерного тестування тощо.

При цьому доводиться шукати шляхи інтенсифікації проведення уроків. Пропоноване «перевернуте навчання» передбачає відмову від таких прийомів: виступи учнів біля дошки, фронтальне опитування, диктування конспектів, перегляд тривалих навчальних фільмів і презентацій тощо. Натомість запроваджуються елементи педагогіки співробітництва: учитель виступає скоріше в ролі колеги й консультанта. Учні опановують навчальний матеріал, значною мірою за допомогою самонавчання, що сприяє розвитку пізнавальної активності та самостійності.

У контексті «перевернутого навчання» постає питання: як зацікавити дітей вивчати матеріал на випередження вдома, коли і звичайне домашнє завдання учні виконують не завжди якісно. Мабуть, єдиний спосіб вирішення цієї проблеми полягає в тому, що відео уроки, відео лекції чи підручники, які використовуються в даній методичці, повинні бути цікавими, насиченими та зрозумілими не лише вчителю, а і школяреві.

Отже, інтерактивні навчальні матеріали стають затребуваними і актуальними для начального процесу сучасної школи. Інтерактивні вправи інтегруються у складові шкільного уроку та використовуються з метою засвоєння вивченого матеріалу та досягнення певних результатів навчання учнями. Метою інтерактивних завдань є надання учням можливості засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів уроку за позитивних, тематико-спрямованих засобів навчання. Інтерактивні матеріали можна поділити на різні групи за дидактичною метою: пред'явлення нового матеріалу, узагальнення або перевірка рівня набутих знань та умінь.

Доцільне впровадження інтерактивних матеріалів в структуру сучасного уроку з інформатики потребує від педагогів наявність практико-орієнтованого досвіду зі створення та використання інтерактивних матеріалів різних типів: інтерактивні плакати, дошки, аркуші.

Інтерактивні плакати (мультимедійні плакати), на які наносяться маркери. Дані

матеріали можна застосовувати на етапі як вивчення нового матеріалу так і узагальнення. Зокрема, інтерактивні плакати можна використовувати у вигляді:

- інтерактивних блок-схем до уроків (в т.ч. дистанційних);
- тематичних збірників ресурсів в мережі Інтернет і медіа колекції;
- маршрутних карт, карт подорожей;
- інтерактивних плакатів механізмів, явищ, подій, будови вікон певного середовища;
- групових віньєток за певною тематикою.

Середовищами для їх створення можуть слугувати онлайн-сервіси Clostr.it та ThingLink [5], які мають безкоштовну версію для роботи. Для вчителя інформатики інтерактивні ппкати – це можливість надати опис структури вікна робочого середовища, продемонструвати відео та організувати перевірку знань за посилання на потрібний ресурс. І головне, що все це можна реалізувати у межах певної теми тижня.

Інтерактивні дошки побудовані на ідеї максимального співробітництва та принципах спільної роботи. Наприклад онлайн-ресурсом Jamboard [4] – це нова інтерактивна дошка розроблена спеціалістами Google. Для роботи достатньої мати обліковий запис на сервісі Google. За допомогою Jamboard учитель може спрямувати свою роботу за трьома основними напрямками: взаємозв'язок, співпраця та продуктивність, що особливо цінне на уроках інформатики для учнів початкової школи (наприклад при вивченні тем «Етика спільної роботи»).

Інтерактивні аркуші або «інтерактивні робочі листи» дозволяють перетворити ваші традиційні аркуші для друку (doc, pdf, jpg т.ін.) в інтерактивні онлайн-вправи з самокорекцією (онлайн-ресурс Live Works Sheets [4]) або створити цікаві дидактичні матеріали з будь-якої теми шкільної програми з використанням текстів, відео, аудіо, зображень (сервіс Wizer.me).

На ресурсі LiveWorksSheets учні можуть виконувати робочі аркуші онлайн та надсилати свої відповіді вчителю. Це добре для учнів (мотивує), для вчителя (економить час).

Крім того, інтерактивні робочі таблиці в повній мірі користуються новими технологіями, що застосовуються до навчання: вони можуть включати звуки, відео, вправи на перетягування, приєднуватися зі стрілками, вибір на кілька варіантів і навіть мовленнєві вправи, які учні повинні робити за допомогою мікрофона. Останнє надає широкі можливості вчителя для виявлення творчості при формуванні набору завдань.

Таким чином, використання інтерактивних матеріалів в освітньому процесі, зокрема методиці «перевернутого навчання», дозволяє здійснити якісні зміни в системі загальноосвітнього навчання, відкриває широкі перспективи поглиблення теоретичної бази знань, посилення прикладної спрямованості навчання, розкриття творчого потенціалу учнів у відповідності до їх нахилів, запитів і здібностей. Останнє потребує від-

повідних змін у змісті, методах, засобах і організаційних формах навчання. Використання інтерактивних матеріалів в освіті не повинно стати самоціллю, воно має бути педагогічно доцільним і виправданим.

Література:

- Киричок Л.М. Перевернуте навчання як одна з ключових тенденцій освітніх технологій сучасності // [http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/perevernute-navchannya-yak-odna-z-kliuchovikh-tend.html](http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/perevernute-navchannya-yak-odna-z-kliuchovikh-tendentsiy-osvitnix-tehnologiy-suchasnosti)
- Intel Навчання для майбутнього. – К.: Видавнича група BHV, 2004. – 416 с.
- Jamboard / Офіційний ресурс. <https://jamboard.google.com/> (дата звернення: 05.09.2019)
- LiveWorksheets / Офіційний ресурс. URL: <https://www.liveworksheets.com/> (дата звернення: 05.09.2019)
- ThingLink / Офіційний ресурс. URL: <https://www.thinglink.com>

